

Verslag over de economische conjunctuur in de voedings- en drankenindustrie

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Dienst Conjunctuur en Sectorale Ontwikkelingen

Maart 2019

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.

Deze studie werd afgesloten op 27 maart 2019.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Dienst Conjunctuur en Sectorale Ontwikkelingen
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Ondernemingsnummer: 0314.595.348

<https://economie.fgov.be>

Tel.: 0800 120 33 (gratis nummer vanuit België)

Verantwoordelijke uitgever

Pascal Vanderbecq
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Internetversie

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Inhoud

Inhoud	3
Lijst der grafieken	4
Lijst der tabellen	5
Voorwoord	6
Executive summary	7
1. Algemene context	10
1.1. Europese economie	10
1.2. Rest van de wereld	10
1.3. België	11
2. Conjunctuur in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)	14
2.1. Conjunctuur	14
2.2. Omzet, productie en productieprijzen	15
2.2.1. Omzet volgens btw-gegevens	15
2.2.2. Productie volgens de Prodcom-indexen	19
2.2.3. Index der productieprijzen	21
2.2.4. Investerings volgens de btw-gegevens	24
2.2.5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit	28
2.3. Tewerkstelling	29
2.4. Tijdelijke werkloosheid	32
2.5. Ondernemerschap	33
2.5.1. Faillissementen en jobverlies als gevolg van faillissementen	33
2.5.2. Oprichtingen, schrappingen en inschrijvingen van ondernemingen	34
2.6. Buitenlandse handel	37
2.6.1. Voorstelling van de sector	37
2.6.2. Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)	38
2.6.3. Vervaardiging van dranken (C11)	43
3. Bijlagen	49

Lijst der grafieken

Grafiek 2-1. Conjunctuurcurve in de voeding en in de verwerkende nijverheid (01.2008-01.2019) .	14
Grafiek 2-2. Omzet in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11).....	15
Grafiek 2-3. Omzet van de subsectoren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C11) en de vervaardiging van dranken (C11)	18
Grafiek 2-4. Productie-index (Prodcom) in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11) in België	19
Grafiek 2-5. Indexcijfer der afzetprijzen in de vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken (globale markten).....	22
Grafiek 2-6. Investerings in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11).....	25
Grafiek 2-7. Investerings van de subsectoren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11)	27
Grafiek 2-8. Seizoengezuiverde bezettingsgraad van de productiecapaciteit	29
Grafiek 2-9. Tewerkstelling in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)	30
Grafiek 2-10. Tijdelijke werkloosheid in de verwerkende nijverheid en in de voeding (C10-C11)	32
Grafiek 2-11. Aandeel van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11) in de Belgische uitvoer en invoer van deze twee sectoren in 2018	37
Grafiek 2-12. Buitenlandse handel van België voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)	38
Grafiek 2-13. Voornaamste handelspartners bij de invoer in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in 2017 en 2018.....	41
Grafiek 2-14. Voornaamste handelspartners bij de invoer in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in 2017 en 2018.....	42
Grafiek 2-15. Buitenlandse handel van België voor de sector vervaardiging van dranken (C11).....	44
Grafiek 2-16. Voornaamste handelspartners bij de uitvoer in de vervaardiging van dranken (C11) in 2017 en 2018	47
Grafiek 2-17. Voornaamste handelspartners bij de invoer in de vervaardiging van dranken (C11) in 2017 en 2018	48

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Lijst der tabellen

Tabel 1-1. Groeivoorzichten van het Internationaal Monetair Fonds en van het Federaal Planbureau	13
Tabel 2-1. Totale omzet	16
Tabel 2-2. Productie van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in België, in de eurozone en in de buurlanden	20
Tabel 2-3. Productie in de vervaardiging van dranken (C11) in België, in de eurozone en in de buurlanden	21
Tabel 2-4. Afzetprijzen van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in België, in de eurozone en in de buurlanden (globale markten)	22
Tabel 2-5. Afzetprijzen van dranken (C11) in België, in de eurozone en in de buurlanden (globale markten)	24
Tabel 2-6. Totaal van de investeringen	25
Tabel 2-7. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit voor de verwerkende – en voedingsnijverheid	28
Tabel 2-8. Tewerkstelling in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11).....	31
Tabel 2-9. Faillissementen en jobverlies als gevolg van de faillissementen in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11).....	33
Tabel 2-10. Aantal btw-plichtigen volgens ondernemingsgrootte	34
Tabel 2-11. Aantal oprichtingen volgens grootte van de ondernemingen	35
Tabel 2-12. Aantal schrappingen volgens bedrijfsgrootte	36
Tabel 2-13. Uitvoer, invoer en handelsbalans van de vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken (C10-C11).....	38
Tabel 2-14. Uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) per subsector.....	39
Tabel 2-15. Invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) per subsector	40
Tabel 2-16. Uitvoer van dranken (C11) per productcategorie.....	45
Tabel 2-17. Invoer van dranken (C11) per productcategorie	46
Tabel 3-1. NACE-nomenclatuur van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en van de vervaardiging van dranken (C11)	49
Tabel 3-2. Uitsplitsing per productcategorie van de uitvoer voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10).....	50
Tabel 3-3. Uitsplitsing per productcategorie van de invoer voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10).....	51
Tabel 3-4. Handelsbalansen per productcategorie voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)	52
Tabel 3-5. Handelsbalansen per productcategorie voor de drankenindustrie (C11)	53
Tabel 3-6. Voornaamste economische indicatoren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11).....	54

Voorwoord

In het kader van een nauwere samenwerking tussen het secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) en de FOD Economie werd een gemeenschappelijk project op stapel gezet rond sectorale conjunctuuranalyses.

Die samenwerking wordt overigens aangemoedigd door vice-eersteminister Kris Peeters. De FOD Economie zet, in samenwerking met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, onder meer haar expertise in om een uitgebreide conjunctuurstudie te maken van diverse sectoren, zoals de distributie, de voeding, de chemie, en de textiel.

Het huidige rapport "Economische conjunctuur in de voedings- en drankenindustrie – maart 2019" werd samengesteld door het team van de Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie van de FOD Economie (Chantal Binotto, Vincent Vanesse, Richard Saka Sapu, Kris Van Den Berghe en David Restiaux). Het wordt grondig doorgenomen door het stuurcomité (Peter Van Herreweghe, Emmanuel De Béthune en Jean-Paul Denayer).

Het vorige conjunctuurverslag over de ontwikkelingen in deze sectoren dateert van maart 2018 en kunt u raadplegen op de website van de FOD Economie: "[verslag over de economische conjunctuur in de voedings- en drankenindustrie - maart 2018](#)".

De positieve ervaringen van deze samenwerking en krachtenbundeling bieden talloze mogelijkheden voor een samenwerking tussen de FOD Economie en het secretariaat van de CRB voor andere projecten en studies. Die twee diensten hebben overigens een protocolakkoord gesloten om dat soort samenwerking structureel in de twee instellingen te verankeren en zij staan positief tegenover een verdere uitbreiding van die samenwerking in het kader van de sectorale conjunctuuranalyses van de bijzondere adviescommissies van de CRB.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Executive summary

Algemene context

- De wereldwijde **economische groei** vertraagde met 3,7 % in 2018 ten opzichte van 2017 (3,8 %). In 2018 kent de economische bedrijvigheid ook een vertraging in de Europese Unie (1,9 %) en in België (1,4 %) na een groei van respectievelijk 2,4 % en 1,7 % in 2017.
- De conjunctuursituatie in **België** is vrij gunstig, ondanks een vertraging van de economische groei in 2018. De bedrijvigheid wordt opgetrokken door de binnenlandse vraag zonder voorraden, waar de investeringsuitgaven de belangrijkste groeimotor vormen in 2018.
- Op korte termijn zijn de **voornaamste risico's voor de Belgische economie** exogeen van aard. Het betreft meer bepaald de gevolgen van de brexit en de aangekondigde of aannemelijke protectionistische houding van traditionele handelspartners.
- Gelukkig kunnen de vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken rekenen op het economische **samenwerkingsakkoord** met Japan en de **associatieovereenkomst** met Mexico om hun uitvoer op te krikken, met name via de afschaffing van bepaalde douaneheffingen.
- De vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken (C10-C11) vormen een **belangrijke activiteit voor de Belgische economie**. Samen met de vervaardiging van tabaksproducten (C12) zijn ze goed voor bijna 14,6 % van de toegevoegde waarde van de verwerkende nijverheid in 2017¹. De uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen en van de vervaardiging van dranken (C10-C11) is goed voor 10,4 % van de uitvoer van de verwerkende nijverheid van België in 2018.

Conjunctuur

- Het ondernemersvertrouwen in de voeding stabiliseerde zich in de loop van 2018 rond het langetermijngemiddelde (gemeten sinds 2008).

Omzet

- De omzet van de **voedingssector in zijn geheel** (C10-C11), dat is de combinatie van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11), daalde enigszins in 2018 ten opzichte van 2017 (-0,8 %) en zakte aldus naar 51,8 miljard euro.
- De omzetgroei in de **vervaardiging van voedingsmiddelen** (C10) kende een onderbreking in 2018 na drie jaar van versnelling. Van de negen onderzochte subsectoren kenden vier subsectoren een omzetgroei (vis, groenten en fruit, waaronder aardappelen, oliën en maalderijproducten) in 2018 ten opzichte van 2017, terwijl de vijf andere (vlees, zuivelproducten, bakkerijproducten en deegwaren, diervoeders en de andere voedingsmiddelen) een omzetsdaling kenden.
- In de **vervaardiging van dranken** (C11) vertraagde de verkoop van bier in 2018, terwijl die van water en frisdrank versnelde.

¹ De toegevoegde waarde is niet beschikbaar op gedetailleerd niveau voor de vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken (C10-C12).

Productie

- In België hield de stijgende trend aan voor de productie in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11) in 2018, maar in mindere mate dan in 2017.
- In de **vervaardiging van voedingsmiddelen** (C10) groeide de productie in België, terwijl die licht daalde in de eurozone.
- In België vertoonden zes **subsectoren van de vervaardiging van voedingsmiddelen** in 2018 betere productieprestaties dan in 2017, en drie ervan kenden een productiedaling.
- De productie bereikte een piek in 2018 in het gevogelte, de groenten en fruit en de aardappelen en in de specerijen. De opmerkelijkste stijgingen vond men in de aardappelen, de vis, het gevogelte en de voeders voor huisdieren, terwijl de opvallendste dalingen zich voordeden in het vlees, de margarines, de maalderijproducten en de productie van koffie en thee.
- In de **vervaardiging van dranken** (C11) was de groei sneller in de eurozone dan in België.
- In België vertraagde de groei in de vervaardiging van bier aanzienlijk, terwijl de productie opnieuw in stijgende lijn ging in de vervaardiging van water en frisdranken.

Afzetzprijzen

- In de **eurozone** daalden de afzetzprijzen van de vervaardiging van voedingsmiddelen licht in 2018, terwijl ze opwaarts verliepen in België. Bij de vervaardiging van dranken stegen de afzetzprijzen sneller in België dan in de eurozone.
- In **België** bereikten de productieprijzen in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11) een piek in 2018.
- De schommelingen van de **grondstofprijzen** op de markten beïnvloedden de productieprijzen van bepaalde verwerkte producten.

Investeringsen

- Volgens de voorlopige btw-gegevens daalden de gecumuleerde investeringen van de **voeding- en drankensector** (C10-C11) in 2018 met 6,7 % naar 1,64 miljard euro, toch nog het tweede hoogste peil in 5 jaar.
- De investeringen in de **vervaardiging van voedingsmiddelen** (C10) waren in 2018 minder dynamisch dan in 2017, na een hoogtepunt voor de periode 2014-2017. De investeringen in de verwerking van aardappelen, bakkerijproducten en suiker daalden in 2018 ten opzichte van 2017. Daarnaast zakten de investeringen in subsector 10.5 “vervaardiging van zuivelproducten” naar hun laagste peil sinds 2008. Daarentegen waren de investeringen in chocolade en suikerwaren bijzonder dynamisch in 2018 (+25,7 %).

Tewerkstelling

- In 2017 steeg het aantal arbeidsplaatsen in de **voedings- en drankensector** (C10-C11) met 1,96 % ten opzichte van 2016. Die stijging hield aan in het tweede kwartaal van 2018 (+2,4 %, vergeleken met het jaar ervoor), waarmee het in 2016 ingezette herstel van de tewerkstelling geconsolideerd werd.
- De **vervaardiging van voedingsmiddelen** (C10), de meest intensieve van de twee sectoren van de voedingsindustrie (C10-C11) in termen van tewerkstelling, noteerde in 2017 een stijging met 1,7 % van het aantal arbeidsplaatsen ten opzichte van 2016. Dat gunstige

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

verloop bevestigde zich in het tweede kwartaal van 2018 (+2,1 % arbeidsplaatsen, vergeleken met het jaar ervoor).

- **De vervaardiging van dranken (C11)** kende hetzelfde verloop als de vervaardiging van voedingsmiddelen, met een stijging van het aantal rechtstreekse arbeidsplaatsen met 3,8 % in 2017 ten opzichte van 2016 en een stijging met 5,1 % in het tweede kwartaal van 2018 vergeleken met dezelfde periode van 2017.

Tijdelijke werkloosheid

- Het aantal voltijdsequivalenten (vte) dat **aanspraak maakte op de regeling voor tijdelijke werkloosheid** in de voedings- en drankensector (C10-C11) daalde met 5 % in het tweede kwartaal van 2018 vergeleken met het jaar ervoor. De sector vervolgt aldus de dalende trend voor het aantal tijdelijk werklozen, vergeleken met het jaar ervoor, wat nu reeds verschillende jaren werd waargenomen.

Ingeschreven ondernemingen, oprichtingen en schrappingen van ondernemingen

- In 2017 telde de volledige voedings- en drankensector (C10-C11) 8.665 **btw-plichtige ondernemingen**, dat zijn er 155 meer dan in 2016 (+1,8 %). De ondernemersdynamiek wordt voor 91,7 % geschraagd door de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en bestaat voornamelijk uit kmo's met minder dan 5 werknemers (79,7 % kmo's met minder dan 5 werknemers).
- **De oprichtingen van ondernemingen** in 2017 in de volledige voedings- en drankensector (C10-C11) kennen een toename ten opzichte van 2016. Er werden 633 nieuwe ondernemingen opgericht in 2017, tegenover 592 het jaar ervoor, een stijging met 6,9 %. Deze nieuwe ondernemingen zijn voornamelijk kmo's met minder dan 5 werknemers (95,4 %) en werden hoofdzakelijk opgericht in de vervaardiging van voedingsmiddelen (81,0 %).
- **De schrappingen** van ondernemingen in de volledige voedings- en drankensector (C10-C11) evolueerden ongunstig in 2017 ten opzichte van 2016. Er waren er 80 meer, een stijging met 19,2 %, namelijk van 416 schrappingen in 2016 naar 496 in 2017. Het betreft daarbij voornamelijk kmo's van minder dan 5 werknemers (97,2 %) en men vindt ze voor 94 % in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10).

Faillissementen en daaraan gekoppeld banenverlies

- In 2018 noteerde de volledige voedings- en drankensector (C10-C11) 109 **faillissementen**, waarvan 107 te situeren waren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en 2 in de vervaardiging van dranken (C11). Deze faillissementen daalden met 0,9 % ten opzichte van 2017.
- Het **aantal verloren arbeidsplaatsen als gevolg van deze faillissementen** vertoonde in de volledige voedings- en drankensector (C10-C11), net als de faillissementen, een daling in 2018 vergeleken met 2017.

Buitenlandse handel

- Het jaar 2018 was een gunstig jaar voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) van België vanuit het standpunt van de handelsbetrekkingen. De vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) kende meer bepaald een groei van 3,5 % van de uitvoer, terwijl tegelijk de invoer licht daalde (-0,7 %). Daardoor vertoonde het saldo op de handelsbalans een duidelijke verbetering, met een overschot van meer dan 7 miljard euro. De buurlanden van België vormen zijn belangrijkste handelspartners wat betreft de handelsstromen van de

vervaardiging van voedingsmiddelen, hoewel het Verenigd Koninkrijk, op de vierde plaats, eveneens een belangrijke partner is, zowel voor de uitvoer als de invoer.

- De sector vervaardiging van dranken (C11) kende zowel voor de uitvoer als de invoer een verdere groei in 2018 vergeleken met het jaar ervoor. Door een grotere dynamiek van de uitvoer dan de invoer verbeterde bovendien het saldo op de handelsbalans, die een overschot vertoonde van 517,1 miljoen euro, het beste resultaat voor de periode onder beschouwing (2014-2018). Nederland, Frankrijk en de Verenigde Staten vormen de belangrijkste afzetmarkten van België voor de uitvoer van zijn sector vervaardiging van dranken, terwijl de belangrijkste leveranciers van de Belgische markt niet anders dan zijn buurlanden zijn, waarbij Frankrijk een vooraanstaande plaats inneemt (45,1 % van de Belgische invoer is afkomstig uit Frankrijk).

1. Algemene context

1.1. Europese economie

Vooruitzichten

Volgens de najaarprognoses van de Europese Commissie die werden gepubliceerd in februari 2019² kende de Europese Unie in 2018 een **vertraging van de groei** van haar bbp (1,9 % groei), nadat ze in 2017 haar beste resultaat had gekend (2,4 % groei) sinds de economische en financiële crisis van 2008. Voor het tweede opeenvolgende jaar kende **elk van de lidstaten** een economische expansie.

De **vertraging van de Europese economische bedrijvigheid in 2018** zou voornamelijk te wijten zijn aan een zwakkere dynamiek van de wereldwijde economische bedrijvigheid, gecombineerd met het opduiken van geopolitieke en commerciële spanningen, met name tussen de Verenigde Staten en China, de brexit en andere interne problemen in verschillende lidstaten, zoals stakingen en de gele hesjes. De verdere verbetering van de arbeidsmarkt, de stijging van de lonen, de bijzonder hoge gebruiksgraad van de productiecapaciteiten in de verwerkende nijverheid alsook het gunstige monetaire beleid konden deze negatieve effecten evenwel beperken en de economische expansie ondersteunen.

In 2019 kende de economische bedrijvigheid een verdere vertraging met een groei van nog slechts 1,5 %.

1.2. Rest van de wereld

Vooruitzichten

Volgens het IMF³ bereikte **de wereldwijde economie een groei** van 3,7 % in 2018, dat is een lichte vertraging ten opzichte van de 2017 (+3,8 %). Die zal wellicht nog verder achteruitgaan in 2019 (+3,5 %). De vertraging zou voornamelijk te wijten zijn aan een afname van de economische bedrijvigheid in de ontwikkelde landen (+2 % in 2019 tegenover +2,3 % in 2018), maar zou in mindere mate ook vastgesteld worden in de opkomende landen en in de ontwikkelingslanden (+4,5 % in 2019 tegenover +4,6 % in 2018).

² EC, [European Economic Forecast](#), winter 2019.

³ IMF, [World Economic Outlook: A weakening global expansion](#), januari 2019.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Geografische zones

Bij de ontwikkelde landen blijft de economische groei vertragen, met naar verwachting 2 % in 2019 (tegenover 2,3 % in 2018). Voor de **Verenigde Staten** wordt een daling van hun economische groei verwacht van 2,9 % in 2018 naar 2,5 % in 2019 en 1,8 % in 2020. De positieve effecten van het in 2018 ingezette begrotingsherstel zouden geleidelijk afzwakken. Terwijl de economische bedrijvigheid ook in de **eurozone** zou vertragen (1,6 % in 2019 tegenover 1,8 % in 2018), zou die van **Japan** terug gaan stijgen, met 1,1 % in 2019 (tegenover 0,9 % in 2018).

Voor de **opkomende landen** en de **ontwikkelingslanden** wordt een vertraging van de economische groei verwacht, met 4,5 % in 2019 (tegenover 4,6 % in 2018). De resultaten lopen in die groep landen evenwel uiteen. Terwijl in **India** een nieuwe versnelling van de bbp-groei wordt verwacht, van 7,3 % in 2018 naar 7,5 % in 2019, zou de economische bedrijvigheid van **China** verder vertragen, van 6,6 % in 2018 naar 6,3 % in 2019, als gevolg van een strengere financiële reglementering en spanningen in de handelsbetrekkingen met de Verenigde Staten, die de Chinese export naar de Amerikaanse markt willen beperken.

1.3. België

Vooruitzichten

De **conjunctuursituatie in België** is relatief gunstig, ondanks een vertraging van de economische bedrijvigheid in 2018. Het bruto binnenlands product (bbp), dat nochtans reeds jarenlang een groei kent, steeg slechts met 1,4 % in 2018 tegenover 1,7 % in 2017. Die vertraging zet zich naar verwachting verder door, waarbij de groei van de bedrijvigheid zich zou beperken tot 1,3 % in 2019, aldus het Federaal Planbureau.

Componenten van het bbp

De economische groei in **2018** steunde voornamelijk op de **binnenlandse vraag zonder voorraden** (1,1 procentpunt), en meer bepaald de investeringsuitgaven (0,5 procentpunt), terwijl die rol het vorige jaar aan de gezinsbestedingen toekwam. De binnenlandse vraag zonder voorraden blijft zo de groeimotor van de economische bedrijvigheid in België in 2019. De verlaging van de personenbelasting, gecombineerd met een grotere indexering van de lonen van de privésector en een vertraging van de inflatie zou de koopkracht van de gezinnen moeten versterken. Er wordt ook een dynamiek van de investeringen verwacht, die nog steeds kunnen rekenen op gunstige financieringsvoorwaarden en een hoog rendement.

De bijdrage tot de groei van het bbp van de **netto-uitvoer** was in **2018** positief (0,7 procentpunt), maar er wordt verwacht dat ze zal zakken tot een negatief cijfer (-0,2 procentpunt) in 2019.

Inflatie

Volgens de Europese Commissie versnelde de **inflatie (HICP)** opnieuw in België in 2018, met een stijging van 2,3 %, dat is 0,1 procentpunt meer dan in 2017. Die versnelling vloeit voornamelijk voort uit een stijging van de energieprijzen, meer bepaald de aardolie- en elektriciteitsprijzen, maar ook uit een stijging van de prijzen voor voedingswaren. Daardoor beperkte de stijging van de inflatie de positieve effecten van de matige groei van de lonen. De inflatie (HICP) zou niettemin vertragen tot 1,9 % in 2019 en 1,7 % in 2020, door een daling van de aardolieprijzen en de prijs voor voedingsmiddelen.

Risico's

De **belangrijkste risico's** voor de Belgische economie op korte termijn zijn exogeen van aard. De brexit blijft een aanhoudende bezorgdheid. Het uitstel ervan tot eind oktober 2019 verlengt in feite de onzekere periode. Ook het vertrouwensverlies in de wereldmarkten en de (openlijke of bedekte) keuze voor een protectionistisch handelsbeleid van sommige traditionele handelspartners, met name de Verenigde Staten (vijfde grootste afzetmarkt voor de Belgische uitvoer), kunnen min of meer uitgesproken gevolgen hebben voor bepaalde sectoren van de Belgische economie.

Ongerustheid en geruststelling in de voedings- en drankenindustrie

Voor de voedings- en drankenindustrie was 2018 niet echt een rustig jaar. Na de problemen met de fipronil-eieren en de Veviba-slachthuizen vorig jaar kreeg de vleessector het opnieuw te verduren met het opduiken van de Afrikaanse varkenspest in ons land. Hoewel die niet gevaarlijk is voor de mens, is ze bijzonder besmettelijk onder varkens en everzwijnen. Er werden daarom duizenden varkens afgeslacht om te trachten de verspreiding van de ziekte binnen de perken te houden.

Voor het derde jaar op rij werd in februari 2019 een [tournee minerale](#) gehouden. Met deze campagne wil de Stichting Tegen Kanker de Belgen bewust maken van de nefaste gevolgen van alcohol en ze aanmoedigen om er een maand lang geen te drinken. In 2018 deden meer dan 120.000 Belgen aan de actie mee.

De sector is echter vooral bang voor de gevolgen van de uitstap van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie (brexit). In een [brief aan Michel Barnier](#) drukte [FoodDrinkEurope](#), de Europese federatie van de voedingsindustrie, haar bezorgdheid uit over de gevolgen van de brexit voor de landbouw- en voedingsnijverheid, aangezien zij waarschijnlijk een van de sectoren zijn die het hardst getroffen worden door de brexit. Volgens de federatie zijn er verschillende redenen om een sterke blootstelling van de sector te verwachten, met name door de sterk geïntegreerde en complexe toeleveringsketens, het gebruik van het "just-in-time" fabricageproces en de afhankelijkheid van bederfelijke producten. Terwijl het evident is dat de sector een "zachte" uitstap van het Verenigd Koninkrijk verkiest, blijft een "harde" brexit nog steeds mogelijk. In dat geval zou FoodDrinkEurope willen dat de Europese Commissie dringende maatregelen treft om de Europese bedrijven te beschermen. Het gaat daarbij onder meer om etikettering, transport en voedselveiligheid.

In dat verband wijst Fevia erop dat het van cruciaal belang is dat voedingsproducten, en vooral verse producten, snel de grens kunnen oversteken en niet langer dan nodig bij de douane geblokkeerd worden. Fevia zou willen dat er middelen worden vrijgemaakt om de controles sneller te doen verlopen. De lijst met de [bezorgdheden van Fevia](#) werd overigens op de website van de federatie bekendgemaakt.

In weerwil van de ongerustheid van Fevia mogen we niet vergeten dat er een aantal sectoren zijn die het goed doen. Dat geldt name voor de brouwerijen, waar de groep AB InBev in februari 2019 aankondigde een bedrag van 42 miljoen euro te willen investeren in zijn vestiging te Hoegaarden om tegen 2020 een nieuwe productielijn in gebruik te kunnen nemen. Met deze investeringen wil men tegemoet komen aan de toegenomen vraag. De uitvoer in volume van Hoegaarden is namelijk over de laatste vijf jaar met 35 % gestegen.

De landbouw en voeding kan ook profijt halen uit het [economisch samenwerkingsakkoord tussen de Europese Unie en Japan](#) dat op 1 februari 2019 van kracht is geworden. Dankzij deze overeenkomst kunnen Europese ondernemingen aanspraak maken op een vermindering, of

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

zelfs afschaffing, van de douaneheffingen op hun uitvoer naar Japan. Uiteindelijk worden de douanerechten op meer dan 90 % van de EU-uitvoer naar Japan afgeschaft. Bij wijze van voorbeeld noemen we de afschaffing van de heffingen op wijn en de verlaging van de heffingen op de uitvoer van varkens- en rundvlees.

De Europese Unie sloot daarnaast ook een “beginselakkoord” over de belangrijkste handelsaspecten van een nieuwe [associatieovereenkomst met Mexico](#). Die voorziet met name in de afschaffing van de douanerechten op voedingsmiddelen en dranken met bestemming Mexico. Terwijl de Europese uitvoer van producten als varkensvlees en kaas onderworpen waren aan douaneheffingen die tot 45 % konden oplopen, worden ze dankzij dat akkoord teruggebracht tot 0 %, waardoor de Belgische voedingsindustrie ruimere uitvoermogelijkheden krijgt. Meer informatie is te vinden in de [overview van het handelsakkoord](#).

Tabel 1-1. Groeivoorzichten van het Internationaal Monetair Fonds⁴ en van het Federaal Planbureau⁵

	2017	2018	2019	2020
Eurozone	2,4	1,8	1,6	1,7
Verenigde Staten	2,2	2,9	2,5	1,8
Wereld	3,8	3,7	3,5	3,6
België	1,7	1,4	1,3	1,4
<i>Binnenlandse vraag *</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,6</i>	<i>1,6</i>
<i>Veranderingen in voorraden *</i>	<i>0</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,1</i>	<i>0</i>
<i>Netto-uitvoer *</i>	<i>0,6</i>	<i>0,7</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,2</i>

* Bijdrage aan de groei van het bbp in procentpunt.

Bron: IMF, Federaal Planbureau.

⁴ IMF, [World Economic Outlook: A weakening global expansion](#), januari 2019.

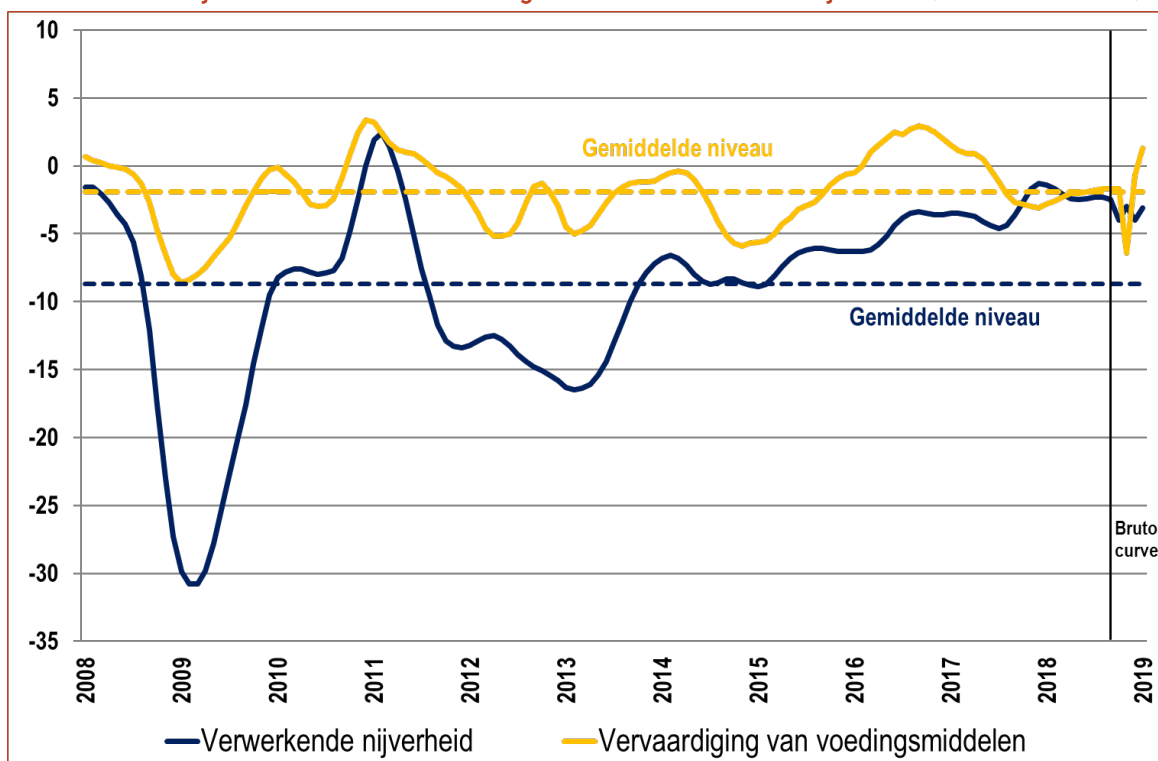
⁵ Federaal Planbureau, [Economische begroting](#), februari 2019 en [Economische vooruitzichten](#), februari 2019.

2. Conjunctuur in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)

2.1. Conjunctuur

De conjunctuurcurve in de voeding⁶ zoals weergegeven in grafiek 2-1 bestrijkt de periode 2008-2018⁷. De vervaardiging van voedingsmiddelen draagt vanuit haar economisch belang bij aan het verloop van de curve van de industrie als geheel, maar de amplitude van de schommelingen is minder uitgesproken. In 2018 convergeerden beide curves en bleven ze gemiddeld stabiel rond de -2.

Grafiek 2-1. Conjunctuurcurve in de voeding en in de verwerkende nijverheid (01.2008-01.2019)

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

De **afgevlakte curve van de vervaardiging van voedingsmiddelen** vertoont opeenvolgende cycli van opgaande en neerwaartse bewegingen. Na het dieptepunt van november 2014 (het minimum van de periode 2008-2018 met uitzondering van de drempel van 2009) herstelde de afgevlakte curve van de voeding zich, om in september 2016 een piek te bereiken. Nadien verzwakte ze terug en kende in oktober 2017 een nieuw dieptepunt. De curve steeg vervolgens terug en bleef in 2018 het hele jaar stabiel op het gemiddelde van de lange termijn (gemeten sinds 2008), wat te verklaren is door het vertrouwensgevoel rond de orderboekjes en de vraagvooruitzichten.

⁶ Ze omvat hier de vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken.

⁷ Afgevlakte curven van januari 2008 tot november 2017, brutocurve van december 2017 tot maart 2018.

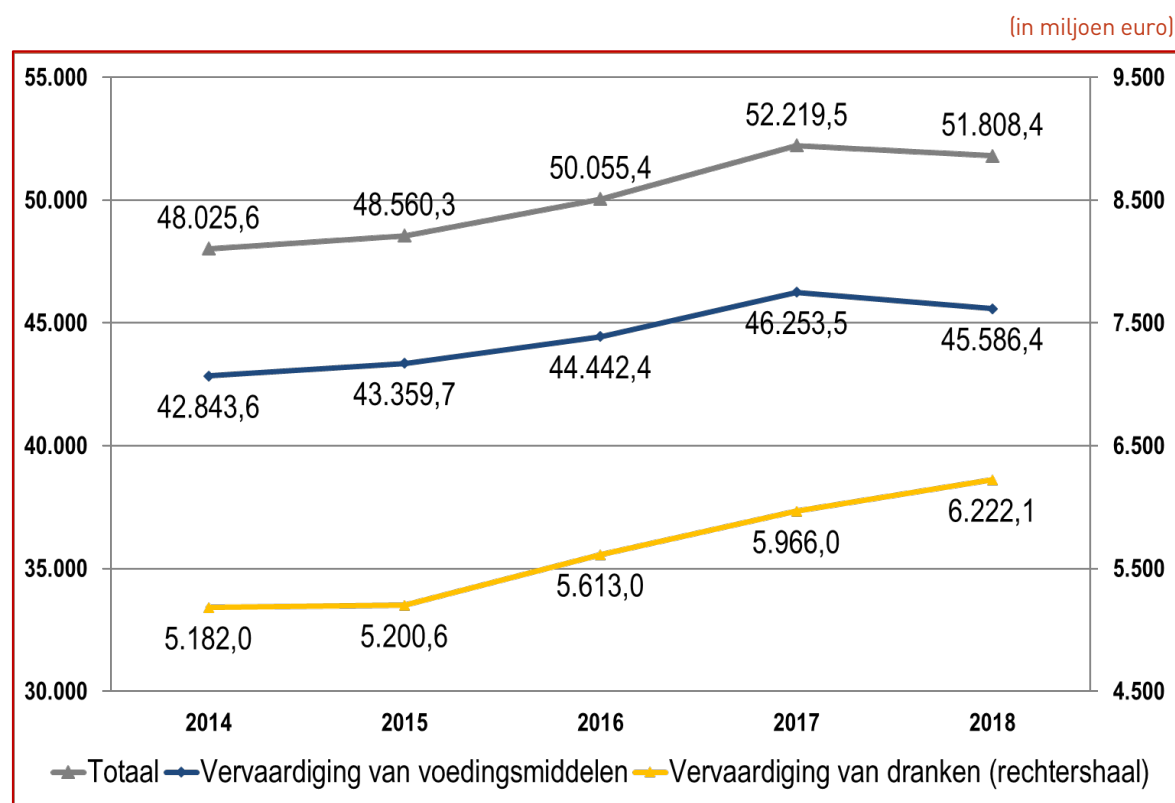
“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.2. Omzet, productie en productieprijzen

2.2.1. Omzet volgens btw-gegevens⁸

Volgens de voorlopige btw-gegevens kende de gecumuleerde omzet van de voedingssector (C10-C11) - de combinatie van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11)⁹ - in 2018 een lichte daling (-0,8 %). De vervaardiging van voedingsmiddelen vertoonde de eerste omzetsdaling sinds 2014 (-1,4 %), terwijl de omzet van de drankensector bleef stijgen vergeleken met het jaar ervoor (+4,3 %). De gecombineerde omzet van de twee sectoren bedroeg 51,8 miljard euro in 2018.

Grafiek 2-2. Omzet in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor het vierde kwartaal van 2018.

⁸ Definitie Statbel: de omzet omvat alle bedragen (exclusief btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in België of in het buitenland. Bovendien omvat de omzet alle andere kosten (vervoer, verpakking, enz.) die aan de klant worden doorberekend, ook al worden ze apart in rekening gebracht. Kortingen, rabatten en disconto's moeten in mindering worden gebracht, evenals de waarde van teruggekomen producten (via creditnota's). Inkomsten dat als overige bedrijfsopbrengsten, financieel inkomen of uitzonderlijke opbrengsten in de bedrijfsrekeningen voorkomt, wordt niet tot de omzet gerekend.

⁹ De sector C11 is goed voor 12,6 % van de gecumuleerde omzet van beide sectoren (C10 + C11).

Tabel 2-1. Totale omzet van de voedingssector (C10-C11)

(Bedragen in miljoen euro en wijziging in % ten opzichte van het jaar ervoor)

	NACE- code	2014	2015	Totale omzet 2016	2017	2018
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	42.843,6	43.359,7	44.442,4	46.253,5	45.586,4
			1,2%	2,5%	4,1%	-1,4%
Vervaardiging van dranken	11	5.182,0	5.200,6	5.613,0	5.966,0	6.222,1
			0,4%	7,9%	6,3%	4,3%
Totaal	10+11	48.025,6	48.560,3	50.055,4	52.219,5	51.808,4
			1,1%	3,1%	4,3%	-0,8%

De verkoopcijfers zijn gebaseerd op de omzetstatistieken volgens de btw-gegevens. Het betreft evenwel nog voorlopige gegevens voor het laatste jaar. Er kunnen zich dan ook verschillen voordoen tussen de in het kader van dit rapport voorgestelde cijfers en de cijfers die nadien op de site van Statbel gepubliceerd worden. De wegingen die voor de sector toegepast worden, zijn bovendien gebaseerd op de bijgevoegde niet-vertrouwelijke gegevens. De subsectoren 10.2 en 10.4 werden derhalve niet in de analyse verwerkt.

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor het vierde kwartaal van 2018.

Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)¹⁰

De groei van de omzet in de vervaardiging van voedingsmiddelen werd onderbroken in **2018** na drie maanden van versnelling. Zo bedroeg de omzet 45,9 miljard euro in 2018, een daling met 1,4 % t.o.v. voorgaand jaar.

Onder de negen bestudeerde subsectoren kenden vier subsectoren een stijging van hun omzet in 2018 ten opzichte van 2017, terwijl de vijf andere een daling van hun verkoop noteerden.

Subsector 10.1 “verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten” kende een nieuwe daling van de verkoop (-2,5%) ondanks een opleving in 2017 (+4,5 %). De verkoop in waarde bleef dalen sinds 2014, met uitzondering van 2017. Het betreft de tweede belangrijkste subsector in termen van omzet van de vervaardiging van voedingsmiddelen (goed voor 13,2 % van de totale omzet van de sector C10 in 2018, tegenover 15 % in 2008).

Subsector 10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit” noteerde de achtste opeenvolgende stijging van de verkoop, met in 2018 een versnelling in de groei van 0,36 % naar 3,25 %. De sector gaat erop vooruit en is nu de vierde subsector qua aandeel in de volledige sector van de vervaardiging van voedingsmiddelen (12,5 % van de totale omzet in 2018 tegenover 8,7 % in 2008). Vergeleken met de andere subsectoren vertoont hij bovendien de sterkste groei van de verkoop in waarde sinds 2008 (+75,5 %).

De verkoop in waarde in **subsector 10.5 “vervaardiging van zuivelproducten”** daalde opmerkelijk in 2018 vergeleken met het jaar ervoor (-2,9 % tegenover +9,9 % in 2017). De verkoop van zuivelproducten steeg met 17,5 % sinds 2008. Binnen de subsector daalde de verkoop met

¹⁰ Om de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen, werden de waarden van de op basis van de viercijferige NACE-nomenclatuur uitgesplitste bedrijfstakken niet vermeld. Zo bestaat de vervaardiging van voedingsmiddelen uit 9 subsectoren, maar om redenen van vertrouwelijkheid kunnen de gegevens met betrekking tot twee subsectoren, namelijk 10.2 “verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren” en 10.4 “vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten” niet gepubliceerd worden. De omzet van die twee subsectoren is echter verwerkt in het totaal van de sector 10.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3,4 % in 2018 in categorie 10.51 “zuivelfabrieken en kaasmakerijen” na een forse stijging in 2017 (+10,3 %). Categorie 10.52 “vervaardiging van consumptie-ijs” kende in 2018 een groei van de verkoop voor het vijfde opeenvolgende jaar, en wel met 2,6 %.

Subsector 10.6 “vervaardiging van maalderijproducten; vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten” vervolgde zijn in 2016 ingezette herstel, na drie opeenvolgende jaren van daling. De verkoop steeg met 12,4 % in 2018 na 8,3 % in 2017. Na de verwerking van vis is deze subsector de minst belangrijke van de vervaardiging van voedingsmiddelen met slechts 7,7 % van de totale omzet van de voedingssector (C10) in 2018.

Na drie jaar aanhoudende stijging noteerde **subsector 10.7 “vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren”** een daling van de verkoop met 2,2 % in 2018. Sinds 2008 bedroeg de gecumuleerde daling van de verkoop -13,1 %.

Subsector 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”, met het belangrijkste aandeel in de volledige sector vervaardiging van voedingsmiddelen (23,2 % van de totale omzet in 2018) kende een eerste daling van de verkoop in waarde na 4 opeenvolgende groei-jaren. Vergeleken met 2008 is de subsector de tweede belangrijkste van de C10 met de sterkste stijging van zijn omzet (+43,7 %). Onder de belangrijkste categorieën van deze heterogene subsector kende de categorie 10.81 “vervaardiging van suiker” opnieuw een omzetsdaling in 2017 (-9,8 % na -2,7 % in 2017). Sinds 2011, het jaar met de sterkste stijging van de verkoop, werd de omzet gehalveerd. De verkoop van categorie 10.82 “vervaardiging van cacao, chocolade en suikerverwerk” blijft daarnaast doorheen de jaren verder groeien (+2 % in 2018). Categorie 10.84 “vervaardiging van specerijen, sauzen en kruiden” kende een omzetsdaling in 2018 (-10,8 %) na drie opeenvolgende jaren van stijging. Onder de categorieën van subsector 10.8 vindt men de opvallendste daling van de verkoop in categorie 10.83 “verwerking van thee en koffie” (-27,3 %, vergeleken met het jaar ervoor).

In 2018 noteerde **subsector 10.9 “vervaardiging van diervoeders”** de meest uitgesproken daling (-14,3 %) onder de negen subsectoren van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10).

Vervaardiging van dranken (C11)

De sector “vervaardiging van dranken” (C11) bestaat uit 7 productcategorieën. Vijf daarvan werden echter van de analyse uitgesloten om redenen van vertrouwelijkheid¹¹.

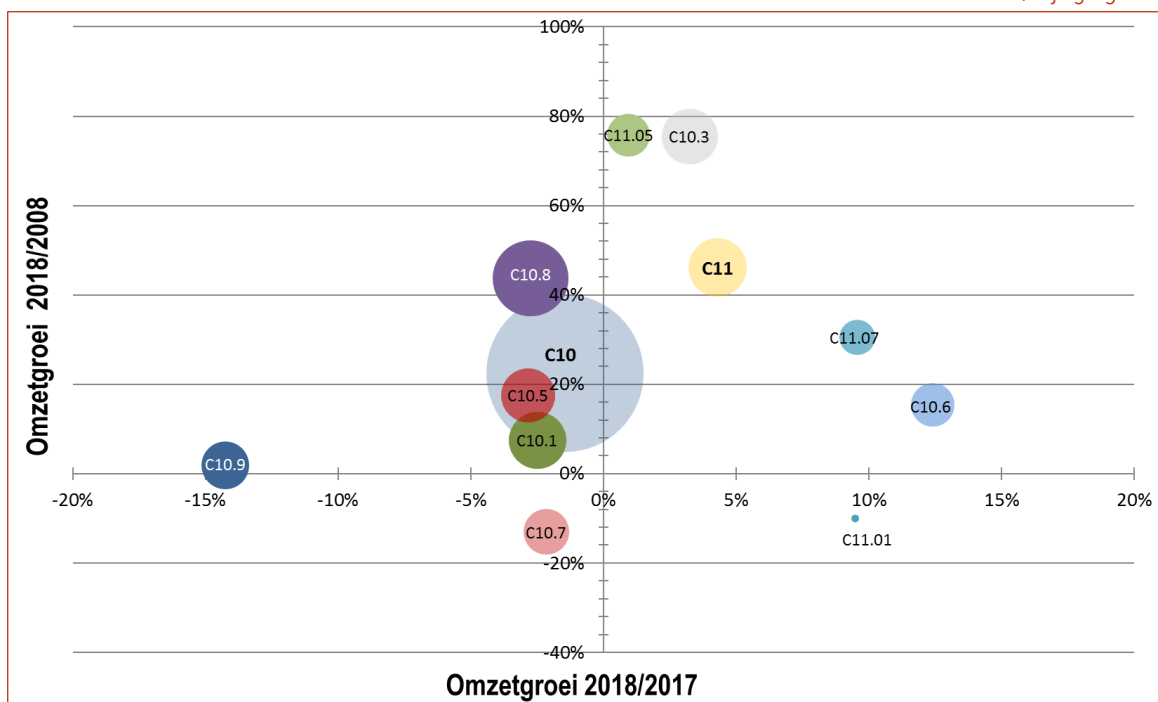
Categorie 11.05 “vervaardiging van bier”, die met 54,5 % het grootste aandeel heeft in de totale omzet van de sector vervaardiging van dranken (C11) in 2018, kende een duidelijke groei-vertaling van de verkoop met slechts 0,9 % in 2018, de zwakste positieve jaarlijkse groei van de laatste tien jaar. Ten opzichte van 2008 is er wel een opmerkelijke stijging van de omzet (+75,8 %).

Categorie 11.07 “de vervaardiging van frisdranken, mineraalwater en andere gebotteld water”, de op een na invloedrijkste categorie, noteerde een omzetsijging in 2018 van 9,6 %, een versnelling ten opzichte van 2017 (+4,5 %).

¹¹ Het betreft de categorieën 11.01 “productie van gedistilleerde dranken”, 11.02 “productie van wijn (uit druiven)”, 11.03 “vervaardiging van cider en andere vruchtenwijnen”, 11.04 “productie van andere niet-gedistilleerde gefermenteerde dranken” en 11.06 “vervaardiging van mout”.

Grafiek 2-3. Omzet van de subsectoren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11)

(Wijziging in %)

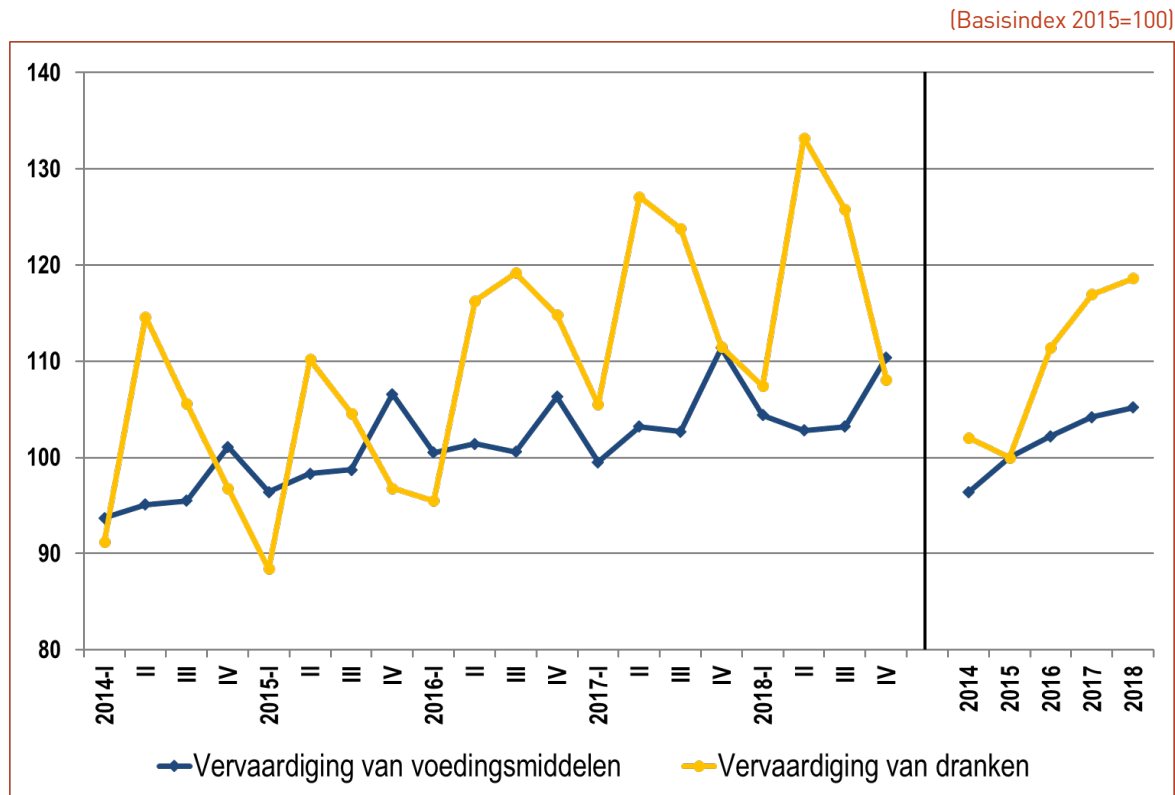
Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor het vierde kwartaal van 2018.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.2.2. Productie volgens de Prodcom-indexen¹²

In België hield de stijgende trend van de productie bij de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11) verder aan in 2018, maar de groei was minder snel dan in 2017.

Grafiek 2-4. Productie-index (Prodcom) in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11) in België

Bron: Statbel, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

Na een piek in de productie in 2017 over de laatste elf jaar, kende de productie (in volume) van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in de **eurozone** volgens Eurostat een lichte daling in 2018 ten opzichte van 2017 (-0,3 %). Het betreft de eerste daling sinds 2013. In het laatste kwartaal van 2018 daalde de productie met 0,5 % ten opzichte van hetzelfde kwartaal van 2017.

Die daling van de productie in volume bij de vervaardiging van voedingsmiddelen ziet men ook in **Duitsland en Frankrijk**, waar ze respectievelijk 0,7 % en -1,6 % bedroeg in 2018. Vergeleken met het niveau van 2008 kende enkel de Franse productie een terugval.

Met uitzondering van de daling in de productie in 2012 (-2,2 %) kent de bedrijvigheid in de vervaardiging van voedingsmiddelen in **Nederland** een constante groei sinds 2008 (zelfs tijdens

¹² Prodcom is de maandelijkse enquête naar de industriële productie. In het kader van de samenwerking tussen de EG-landen wordt gestreefd naar een betere vergelijkbaarheid van de statistische gegevens. Het statistische bureau van de Europese Gemeenschap heeft daarom het initiatief genomen om de gegevens inzake industriële productie in alle lidstaten te verzamelen met dezelfde productlijst, in dezelfde sectoren, enzovoort. Dat initiatief kreeg de naam “Prodcom”: “PRODuits de la COMMunauté européenne”. Meer info vindt u op de site van de FOD Economie:

<https://statbel.fgov.be/nl/over-statbel/methodologie/classificaties/prodcom>.

de crisis van 2009). Nederland kent aldus de sterkste productiegroei van de vier buurlanden op de lange termijn (2008-2018). Ten opzichte van 2014 was de groei van de productie sneller in België.

Tabel 2-2. Productie van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in België, in de eurozone en in de buurlanden

(Wijziging in %)

C10	$\Delta 2018/2014$	$\Delta 2018/2017$	$\Delta 2018Q4/2017Q4$
Eurozone	2,9%	-0,3%	-0,5%
België	9,2%	0,9%	-0,9%
Duitsland	2,2%	-0,7%	-2,7%
Frankrijk	-2,6%	-1,6%	-1,9%
Nederland	9,0%	1,6%	-1,6%

Bron: Eurostat, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

In **België** nam de productie in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) toe met 0,9 % in 2018, minder sterk dus dan de voorgaande drie jaar. Met een productiestijging van 15,6 % sinds 2008 (+9 % sinds 2014) behaalde België betere resultaten dan de eurozone, Duitsland en Frankrijk tijdens dezelfde referentieperiode.

Zes **subsectoren** vertoonden in 2018 betere productieprestaties ten opzichte van 2017, en drie kenden een daling van de productie.

Subsector 10.1 “verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten” onderging een lichte productiedaling in 2018 (-1,2 %), waarmee een einde kwam aan drie jaar van opeenvolgende stijging. Met de stijging in de productie van gevogelte, categorie 10.12, bereikte die in 2018 een piek ten opzichte van de elf onderzochte jaren en compenseerde daarmee de dalingen in de productie van vlees (categorie 10.11) en vleesproducten (categorie 10.13). De productiepiek in subsector 10.1 werd bereikt in 2017.

De productie in **subsector 10.2 “verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren”** trok duidelijk aan in 2018 (+10,9 %) na 5 opeenvolgende jaren van daling. De productie van deze subsector had in 2017 zijn laagste peil bereikt voor de periode 2008-2018.

In **subsector 10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit”** nam de productie toe en bereikte het hoogste peil sinds 2008, net als categorie 10.31 “verwerking en conservering van aardappelen”, die de sector naar omhoog trekt dankzij een stijging met 5,9 % in 2018.

Subsector 10.4 “vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten” noteerde een daling van 2 % van zijn productie in 2018, na een stijging met 8,4 % in 2017.

De productie in **subsector 10.5 “zuivelfabrieken en kaasmakerijen”** groeide met 2,6 % in 2018 na een daling met 9,2 % in 2017. De productiepiek van de subsector werd voor de beschouwde periode bereikt in 2016.

De productie in **subsector 10.6 “vervaardiging van maalderijproducten ; vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten”** daalde met 3,9 % in 2018. Ten opzichte van 2008 zakte de productie van de subsector met 10,5 %.

In **subsector 10.7 “vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren”** stabiliseerde de productie zich (+0,2 %) in 2017.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Subsector 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”, de belangrijkste qua relatief aandeel, noteerde een lichte stijging van zijn productie (+1,2 %). De productie van categorie 10.82 “cacao, chocolade en suikerwerk” daalde licht (-0,2 %) terwijl de in 2016 ingezette daling van de productie in de suikersector (10.81) nog met 3,2 % verder daalde. De dalende trend neemt men ook waar voor de productie van de categorie “verwerkte koffie en thee” die duidelijk afnam in 2018 (- 8,3 % op jaarbasis). Met een stijging van 4 % kende de categorie 10.84 specerijen, sauzen en kruiden in 2018 de sterkste productiegroei onder de categorieën van deze subsector (uitgezonderd categorie 10.89 “andere voedingsmiddelen”). Die bereikte overigens in 2018 het hoogste peil voor de periode 2008-2018.

Subsector 10.9 “vervaardiging van diervoeders” blijft doorheen de jaren zijn productie opdrijven (+1 % in 2018) en benadert het peil van voor de crisis.

Vervaardiging van dranken (C11)

De productie van dranken in de eurozone steeg met 2 % in 2018 ten opzichte van 2017. Die stijging van de productie ziet men in de referentielanden (met uitzondering van **Nederland**, waarvoor de gegevens ontbreken). In **Duitsland** is de groei het meest uitgesproken (+3,9 %), terwijl hij zich beperkt tot +1,4 % in **Frankrijk** en in **België**.

Tabel 2-3. Productie in de vervaardiging van dranken (C11) in België, in de eurozone en in de buurlanden

(Wijziging in %)

C11	Δ2018/2014	Δ2018/2017	Δ2018Q4/2017Q4
Eurozone	4,7%	2,0%	1,7%
België	16,2%	1,4%	-3,0%
Duitsland	-4,6%	3,9%	0,1%
Frankrijk	7,2%	1,4%	0,8%

Bron: Eurostat, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

In **België** is de dynamiek van de productie de laatste twee jaar afgenomen door een duidelijke vertraging van de groei van de productie van de categorie met het grootste aandeel, namelijk de 11.05 “vervaardiging van bier”. De productie groeide er slechts met 1,1 % in 2018 op jaarbasis (tegenover +7,9 % in 2017 en +20,2 % in 2016) .

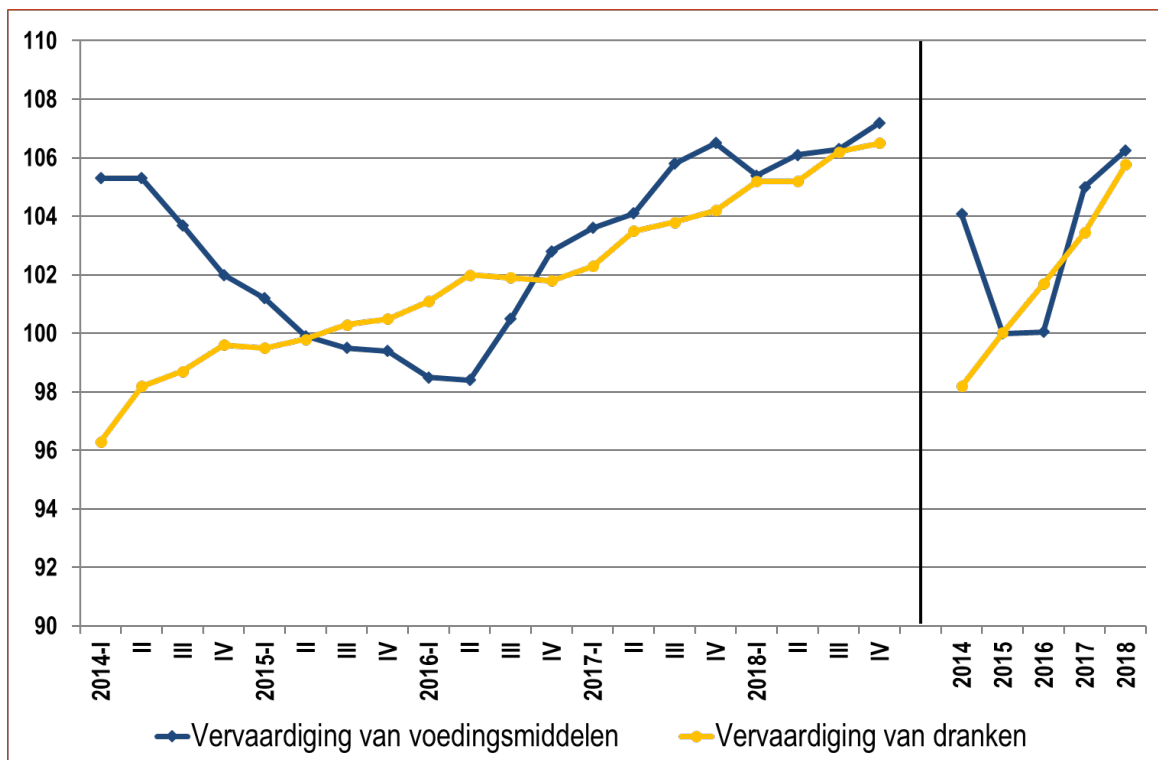
De productie in de op één na belangrijkste categorie, namelijk categorie **11.07 “vervaardiging van frisdranken en productie van mineraalwater”** steeg met 2,3 % na 3 jaar van opeenvolgende dalingen.

2.2.3. Afzetprijnsindexen

In **België** zijn de afzetprijzen in de vervaardiging van dranken (C11) door de jaren blijven stijgen, om een piek te bereiken in 2018. De vervaardiging van voedingsmiddelen kende eveneens een piek in de afzetprijzen in 2018, ook al hield in tegenstelling tot de eerstgenoemde sector de stijging niet over de hele periode aan. Hoewel de grondstoffen slechts een van de elementen zijn in de kostenstructuur van de verwerkende bedrijven, kunnen de prijsontwikkelingen ervan toch min of meer belangrijke effecten hebben op de afzetprijzen. Na een stijging met 9 % in 2017, vergeleken met het jaar ervoor, daalden de grondstofprijzen gemiddeld met 0,7 % in 2018 ten opzichte van het jaar ervoor, als gevolg van een daling van de prijs voor witte suiker, spijsolie, zuivelproducten en koffiebonen (cf. [Jaarverslag 2018](#) van het Prijzenobservatorium).

Grafiek 2-5. Afzetprijsindex in de vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken (globale markten)

(Basisindex 2010=100)

Bron: Statbel, brutogegevens.

Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

In de eurozone daalden de afzetprijzen van de vervaardiging van voedingsmiddelen met 0,3 % in 2018 ten opzichte van 2017. Alleen in België stegen de afzetprijzen in 2018 (+1,2 % op jaarbasis), terwijl ze zich stabiliseerden in Frankrijk en daalden in Duitsland (-0,1 %) en in Nederland (-0,7 %). Vergelijkt men het vierde kwartaal **van 2018 met hetzelfde kwartaal van 2017**, dan vertonen de prijzen een stijging in de 4 referentielanden, maar de stijging valt sterker uit in België dan in de buurlanden. Daarbij moet opgemerkt worden dat de eurozone in zijn geheel een daling van de afzetprijzen in de sector vervaardiging van voedingsmiddelen kende in het vierde kwartaal van 2018 (-0,2 % vergeleken met het jaar ervoor).

Tabel 2-4. Afzetprijzen van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in België, in de eurozone en in de buurlanden (globale markten)

(Wijziging in %)

C10	Δ2018/2014	Δ2018/2017	Δ2018Q4/2017Q4
Eurozone	0,5%	-0,3%	-0,2%
België	2,1%	1,2%	0,7%
Duitsland	1,2%	-0,1%	0,1%
Frankrijk	-1,6%	0,0%	0,4%
Nederland	0,0%	-0,7%	0,3%

Bron: Eurostat, brutogegevens.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

In België kenden de afzetprijzen in de sector vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) een tweede opeenvolgende stijging in 2018.

Zes **subsectoren** van de negen in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) noteerden een stijging van de afzetprijzen in 2018 tegenover zeven in 2017. In 2018 zijn het de afzetprijzen in subsector **10.4 “vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten”** die de sterkste stijging vertoonden (+8 %). In 2017 was dat subsector 10.5 “vervaardiging van zuivelproducten” (+26,9 %)

De afzetprijzen in **subsector 10.1 “verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten”** daalden met 0,4 % in 2018, terwijl ze in 2017 voor de eerste keer sinds 2013 gestegen waren. Die daling van de afzetprijzen in 2018 is te verklaren door de daling van de afzetprijzen van categorie 10.11 “gevogelte” (-3,3 %). Ze stegen daarentegen in de twee andere categorieën, namelijk met 3,1 % in categorie 10.12 “verwerking en conservering van gevogelte” en met 2,7 % voor categorie 10.13 “vervaardiging van producten van vlees of van vlees van gevogelte”.

De afzetprijzen in subsector **10.2 “verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren”** daalden met 1,8 % in 2018 na vijf jaar van opeenvolgende stijging.

In subsector **10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit”** kende de groei van de afzetprijzen terug een vertraging (+1 % tegenover +4,8 % in 2017 en +10,2 % in 2016). De afzetprijzen van de verwerking van aardappelen worden beïnvloed door de aankooprijzen bij de producenten, die op hun beurt rechtstreeks beïnvloed worden door meteorologische factoren. Volgens de noteringen van Belgapom lagen de prijzen voor een ton aardappelen in 2016 hoger dan in 2017 en 2018.

In subsector **10.4 “vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten”** vervolgden de prijzen in 2018 het herstel dat ingezet was in 2017 (+8,0% in 2018, na +6,6 % in 2017) na drie jaar van aanhoudende daling.

In 2018 vertoonden de afzetprijzen in subsector **10.5 “vervaardiging van zuivelproducten”** een lichte stijging (+2 %) na een duidelijke versnelling in 2017 (+26,9 % jaar op jaar). Die stijging was bijna volledig te verklaren door de ontwikkelingen van de afzetprijzen in categorie 10.51 “zuivelfabrieken en kaasmakerijen”.

De groei van de afzetprijzen in subsector **10.6 “vervaardiging van maalderijproducten; vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten”** vertraagde in 2018, van +4,6 % in 2017 naar +1,9 % in 2018.

Na drie opeenvolgende jaren van lichte daling gingen de afzetprijzen in subsector **10.7 “vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren”** terug in stijgende lijn in 2018 (+1,1 %).

De afzetprijzen daalden met 3,8 % in 2018 in de heterogene subsector **10.8 “andere voedingsmiddelen”**.

De onderbreking in de aanhoudende stijging sinds 2012 van de afzetprijzen in categorie 10.82 “vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk” die werd waargenomen in 2017 hield aan in 2018, met een daling van de afzetprijzen van 3,9 %. Alle andere categorieën van subsector 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”¹³ kenden een stijging van hun afzetprijzen in 2018, respectievelijk met +0,5 % voor 10.83 “verwerking van koffie en thee”, +1,6 % voor

¹³ De gegevens van categorie 10.81 “vervaardiging van suiker” zijn vertrouwelijk.

10.84 “vervaardiging van specerijen, sauzen en kruiden” en +1,2 % voor 10.85 “vervaardiging van bereide maaltijden en schotels”.

Subsector 10.9 “vervaardiging van diervoeders” vertoonde voor het tweede opeenvolgende jaar een stijging van de prijzen (+3,9 % na +2,5 % in 2007).

Vervaardiging van dranken (C11)

De sector vervaardiging van dranken in de eurozone kende een stijging van de afzetprijzen met 1,4% in 2018 vergeleken met het jaar ervoor. Met uitzondering van Nederland kenden alle hierna vermelde landen in 2018 een stijging van hun afzetprijzen in de sector vervaardiging van dranken, respectievelijk met +0,4% voor Frankrijk, +2,1 % voor Duitsland, en +2,2 % voor België.

Tabel 2-5. Afzetprijzen van dranken (C11) in België, in de eurozone en in de buurlanden (globale markten)

(Wijziging in %)

C11	Δ2018/2014	Δ2018/2017	Δ2018Q4/2017Q4
Eurozone	4,3%	1,4%	1,5%
België	7,7%	2,2%	2,2%
Duitsland	5,4%	2,1%	2,3%
Frankrijk	4,2%	0,4%	1,1%
Nederland	5,5%	-0,2%	-0,7%

Bron: Eurostat, brutogegevens.

De stijgende trend van de afzetprijzen in België in de vervaardiging van dranken hield aan in **2018**. Het betreft de negende opeenvolgende stijging van de afzetprijzen, waardoor ze een nieuwe piek haalden.

De afzetprijzen stegen met 4,1 % in 2018 in categorie **11.07 “vervaardiging van frisdranken, productie van mineraalwater en ander gebotteld water”**, dat is de negende opeenvolgende stijging.

In categorie **11.05 “vervaardiging van bier”** bereikte de stijging van de afzetprijzen 1,2 %. Die categorie kende ook een aanhoudende stijging van de afzetprijzen voor de periode onder beschouwing, met uitzondering van de stabilisatie van 2011.

Voor elk van die twee categorieën bereikten de afzetprijzen in 2018 het hoogste peil van de periode 2008-2018.

2.2.4. Investerings volgens de btw-gegevens

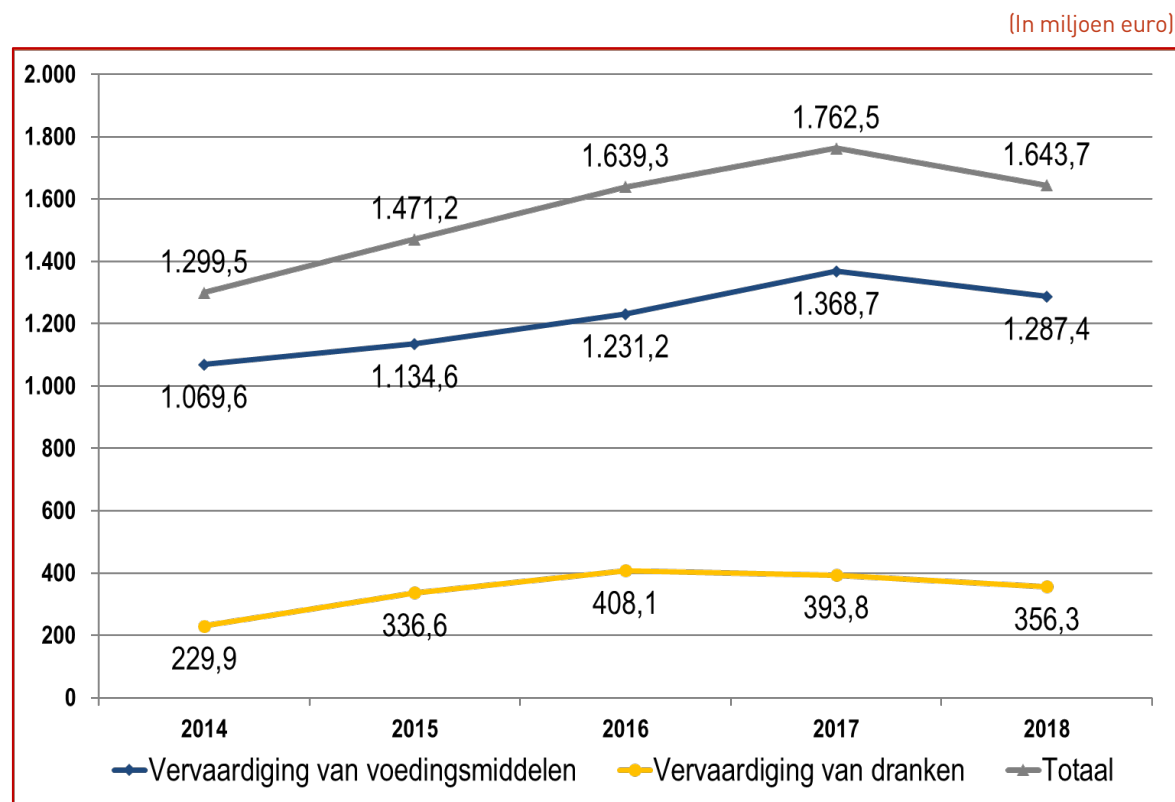
Volgens de voorlopige btw-gegevens daalden de gecumuleerde investeringen¹⁴ van de voedings- en drankensector (C10-C11) in 2018 met 6,7 % naar 1,64 miljard euro, dat is de tweede

¹⁴ Definitie Statbel: investeringen zijn de uitgaven (exclusief btw) door de btw-plichtige voor de verwerving van goederen en diensten die een bedrijfsmiddel uitmaken. Het gaat dus om oprichtingskosten, immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollen materieel, vaste activa in leasing en overige vaste activa. De lonen van het personeel (dat bv. zou worden ingezet om een gebouw op te trekken of te verbouwen) en andere sociale lasten en de aankopen van andere diensten, werk en studies (bv. ereloon architect) behoren dus niet tot de investeringen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

hoogste piek in 5 jaar. De investeringen daalden zowel in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) [-5,9 % in 2018, tegenover +11,2 % in 2017] als in de vervaardiging van dranken (C11) [-9,5 % in 2018 vergeleken met het jaar ervoor].

Grafiek 2-6. Investerings in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)

Bron: Statbel.

Tabel 2-6. Totaal van de investeringen

(Bedragen in miljoen euro en wijziging in % ten opzichte van het jaar ervoor)

	NACE-code	Investerings				
		2014	2015	2016	2017	2018
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	1.069,6	1.134,6	1.231,2	1.368,7	1.287,4
			6,1%	8,5%	11,2%	-5,9%
Vervaardiging van dranken	11	229,9	336,6	408,1	393,8	356,3
			46,4%	21,2%	-3,5%	-9,5%
Totaal	10+11	1.299,5	1.471,2	1.639,3	1.762,5	1.643,7
			13,2%	11,4%	7,5%	-6,7%

De investeringen zijn gebaseerd op de Statbel-statistieken. Het betreft evenwel nog voorlopige gegevens voor het laatste jaar. Er kunnen zich dan ook verschillen voordoen tussen de in het kader van dit rapport voorgestelde cijfers en de cijfers die nadien op de site van Statbel gepubliceerd worden. De wegingen die voor de sector toegepast worden, zijn bovendien gebaseerd op de bijgevoegde niet-vertrouwelijke gegevens. De subsectoren 10.2 en 10.4 zijn derhalve niet in de analyse verwerkt.

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor het vierde kwartaal van 2018.

Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) ¹⁵

De investeringen in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) waren in 2018 minder dynamisch dan in 2017, terwijl het investeringspeil een piek bereikt had voor de periode 2014-2017.

Zes **subsectoren** van de negen subsectoren van de sector vervaardiging van voedingsmiddelen kenden een daling van hun investeringen in 2018, anders dan de drie andere.

De investeringen in subsector **10.1 “verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten”** daalden naar 139,4 miljoen euro in 2018, -4,7 % jaar op jaar. De investeringen in categorie 10.12 “verwerking en conservering van gevogelte” alsook de investeringsuitgaven in categorie 10.11 “verwerking en conservering van vlees, exclusief vlees van gevogelte” vertoonden een daling van respectievelijk 19,4 % en 22 %, terwijl de investeringen in categorie 10.13 “vervaardiging van producten van vlees of van vlees van gevogelte” stegen met 16,6 % in 2018.

Met 389 miljoen euro investering in 2018 (bijna het dubbele van in 2014) trekt **subsector 10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit”** de hele sector vervaardiging van voedingsmiddelen naar omhoog op het vlak van investeringsuitgaven. Het uitgavenpeil ligt weliswaar iets lager dan de piek in 2017, maar het blijft toch vrij hoog. Net als in 2017 gaat het daarbij om de meest intensieve subsector qua investeringsuitgaven. De investeringen in de categorieën 10.31 “verwerking en conservering van aardappelen” daalden (-22,3 %), terwijl de investeringsuitgaven in categorie 10.39 “overige verwerking en conservering van groenten en fruit” licht stegen (+2,2 %).

De investeringen in **subsector 10.5 “vervaardiging van zuivelproducten”** bereikten hun laagste peil sinds 2008.

Zoals jaarlijks sinds 2015, vertoonden de investeringen van **subsector 10.6 “vervaardiging van maalterijproducten, vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten”** de nodige dynamiek en stegen met 14,5 % in 2018.

Na een opmerkelijke stijging van de investeringen in 2016 (+35,1 %) drong subsector **10.7 “vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren”** deze terug in 2017 (-7,6 %) en in 2018 (-12,4 %). Het is de derde belangrijkste subsector in de vervaardiging van voedingsmiddelen in termen van investeringen in 2018 (tweede belangrijkste in 2016).

In 2018 stegen de investeringsuitgaven in subsector **10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”** met 13,2 % ten opzichte van 2017 naar een bedrag van 305,2 miljoen euro. Het betreft de tweede belangrijkste subsector op het vlak van investeringen. Binnen die subsector daalden de investeringen in categorie 10.81 “vervaardiging van suiker” opnieuw, met bijna een vijfde, na met meer dan een kwart gedaald te zijn in 2017. De investeringen bevestigden hun dynamisme in categorie 10.82 “vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk” met een stijging van 25,7 % in 2018, na de stijging met 20,2 % in 2017, waardoor de totale investeringen op 171,9 miljoen euro kwamen. Dat is een nieuwe piek sinds de crisis van 2008.

Na de stijging in 2017 (+21 %) daalden de investeringen terug in 2018 in subsector **10.9 “vervaardiging van diervoeders”** (-9,15 %).

¹⁵ Om de vertrouwelijkheid van de gegevens te waarborgen, werden de waarden van de op basis van de viercijferige NACE-nomenclatuur uitgesplitste bedrijfstakken, niet vermeld.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Vervaardiging van dranken (C11)

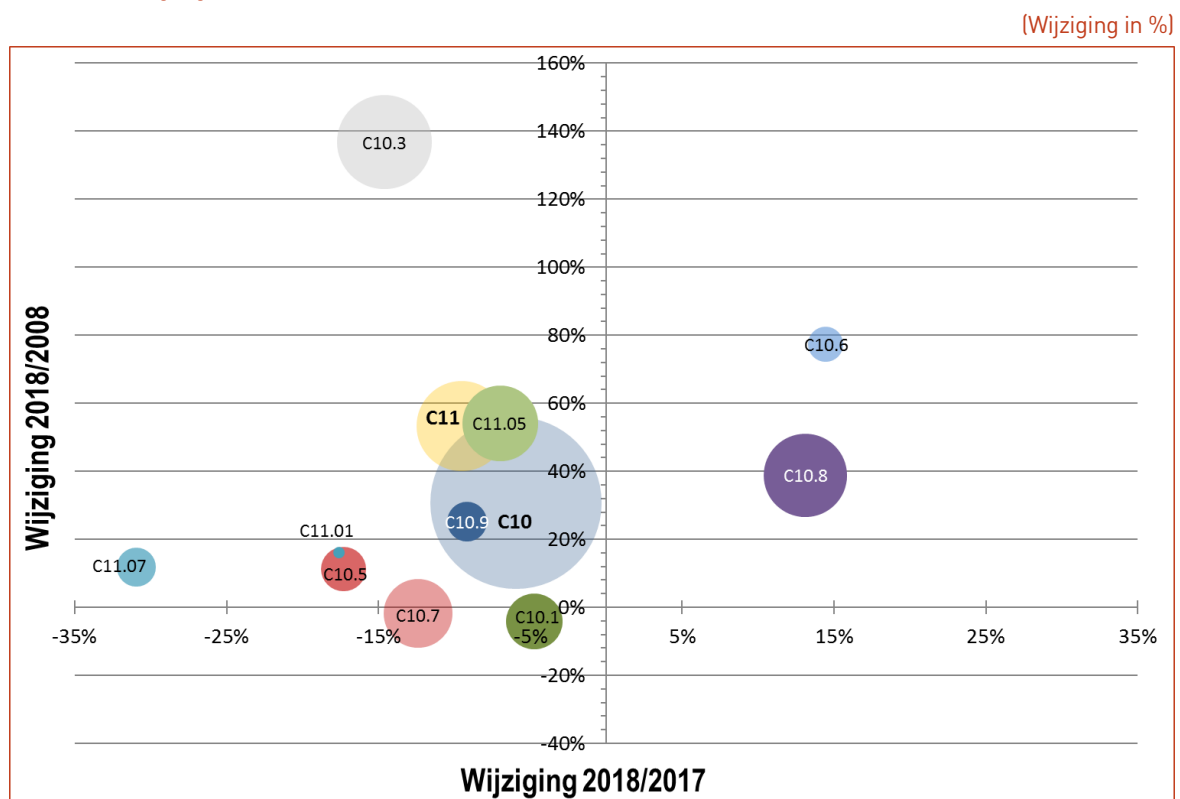
De investeringen in de vervaardiging van dranken (C11) daalden met 9,5 % in 2018, na een daling met 3,5 % in 2017, ze bedroegen nog 356,3 miljoen euro.

De twee belangrijkste categorieën qua gewicht van hun investeringen, met name categorie 11.05 “vervaardiging van bier” en categorie 11.07 “vervaardiging van frisdranken en productie van mineraalwater en ander gebotteld water”, kenden beide een daling van hun investeringen in 2018 ten opzichte van 2017.

Categorie 11.05 “vervaardiging van bier” is gewoonlijk de categorie die het meest investeert in de sector vervaardiging van dranken (C11). In 2018 daalden de investeringsuitgaven voor het tweede opeenvolgende jaar (-7 %) na 7 opeenvolgende jaren van stijging en bedroegen nog 251,2 miljoen euro.

Categorie 11.07 “vervaardiging van frisdranken, productie van mineraalwater en ander gebotteld water” vertoonde eveneens een daling van de investeringen in 2018 (-31 %) na de massale investeringen in 2015.

Grafiek 2-7. Investerings van de subsectoren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11)

Bron: Statbel, voorlopige gegevens voor het vierde kwartaal van 2018.

2.2.5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit

Tabel 2-7. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit¹⁶ voor de verwerkende – en voedingsnijverheid

(Voor seizoensinvloeden gecorrigeerd, in %)

	2014	2015	2016	2017	2018	2018 IV	2017 IV	Afwijking in procentpunt		
								2018-2014	2018-2017	2018 IV-2017 IV
Gezamenlijke verwerkende nijverheid	79,15	79,53	80,03	81,28	80,38	81,00	80,70	1,23	-0,90	0,30
Voedingsnijverheid	75,63	76,65	77,73	77,28	79,85	79,50	76,00	4,22	2,57	3,50

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

De gemiddelde bezettingsgraad van de productiecapaciteit voor **de gezamenlijke verwerkende nijverheid** daalde in 2018 met 0,9 procentpunt in vergelijking met 2017. De bezettingsgraad is echter nog steeds hoger dan het voortschrijdend twintigjarige gemiddelde, dat 79,87 % bedraagt. In 2017 werd een stijging van de bezettingsgraad met 1,23 procentpunt waargenomen ten opzichte van het niveau van 2014. Sinds het derde kwartaal van 2016 is de bezettingsgraad van de productiecapaciteit hoger dan het twintigjarige gemiddelde, met uitzondering van het tweede kwartaal van 2018. Hierdoor wordt er bijna continue druk uitgeoefend op het productieapparaat sinds het derde kwartaal van 2016, wat aanleiding kan geven tot uitbreidingsinvesteringen.

De bezettingsgraad van de productiecapaciteit voor **de voedingsnijverheid** is aanhoudend lager dan die van de gezamenlijke verwerkende industrie. In 2018 steeg de bezettingsgraad voor de voedingsnijverheid met 2,57 procentpunt in vergelijking met 2017 en werd er een stijging van 4,22 procentpunt waargenomen in vergelijking met 2014. Sinds het derde kwartaal van 2015 ligt de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de voedingsnijverheid boven het twintigjarig voortschrijdend gemiddelde, met een terugval in het vierde kwartaal van 2017, maar echter nog steeds boven het twintigjarig gemiddelde.

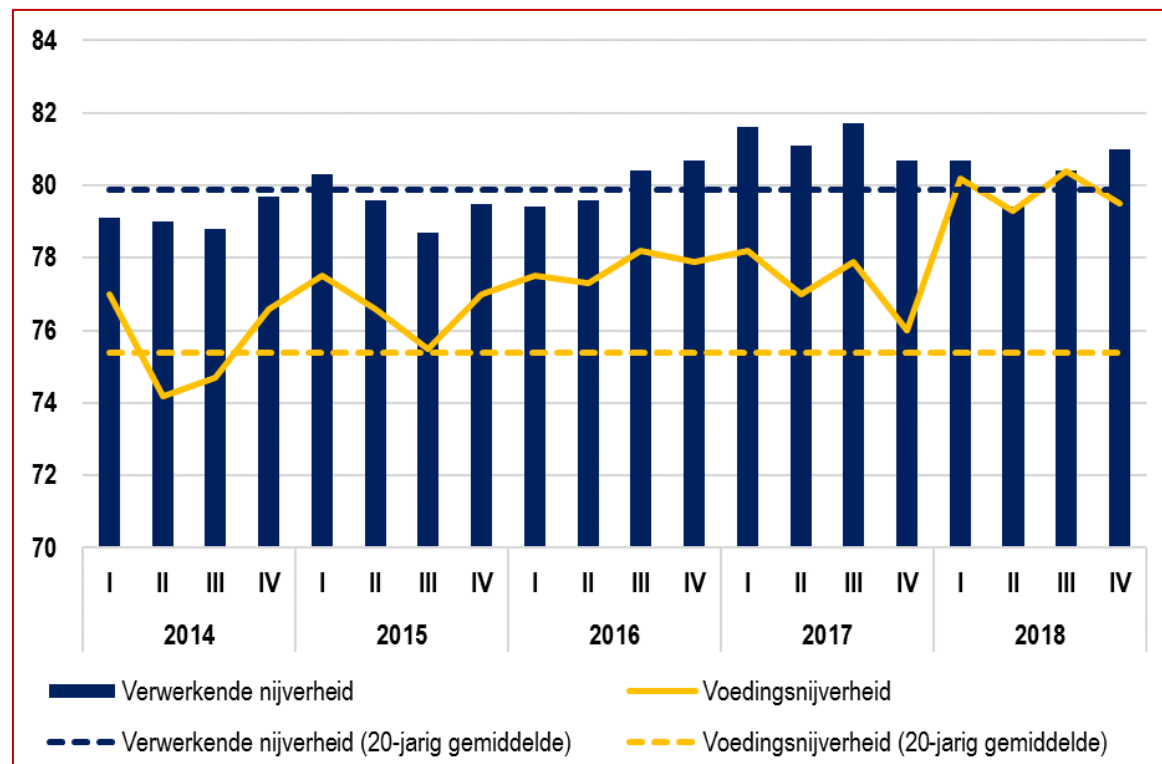
Het voortschrijdend twintigjarige gemiddelde van de bezettingsgraad van de productiecapaciteit van de gezamenlijke verwerkende industrie ligt ook aanzienlijk hoger (met 79,87 %) dan het voortschrijdend twintigjarige gemiddelde voor de voedingsindustrie dat 75,39 % bedraagt.

¹⁶ De bezettingsgraad van de productiecapaciteit wordt gemeten op basis van een driemaandelijke studie (januari, april, juli en oktober) van de NBB. De resultaten van oktober (M10) hebben betrekking op de benuttingsgraad van september. De gemiddelde jaarlijkse bezettingsgraad wordt als volgt berekend: $(M_{4y} + M_{7y} + M_{10y} + M_{1y+1})/4$.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-8. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit

(Voor seizoensinvloeden gecorrigeerd, in %)

Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

De druk op het productieapparaat van de **voedingsindustrie** werd na een terugval in het 4e kwartaal van 2017 enkel nog groter, met een sterke piek in het eerste kwartaal van 2018, die op dat ogenblik zelfs boven het voortschrijdende lange termijn gemiddelde van de gezamenlijke verwerkende nijverheid noteerde. In het vierde kwartaal van 2018 is er een lichte terugval merkbaar t.o.v. het derde kwartaal van 2018, maar noteert nog steeds 3,5 procentpunt hoger van het vierde kwartaal van 2017, de periode met de sterkste terugval.

2.3. Tewerkstelling

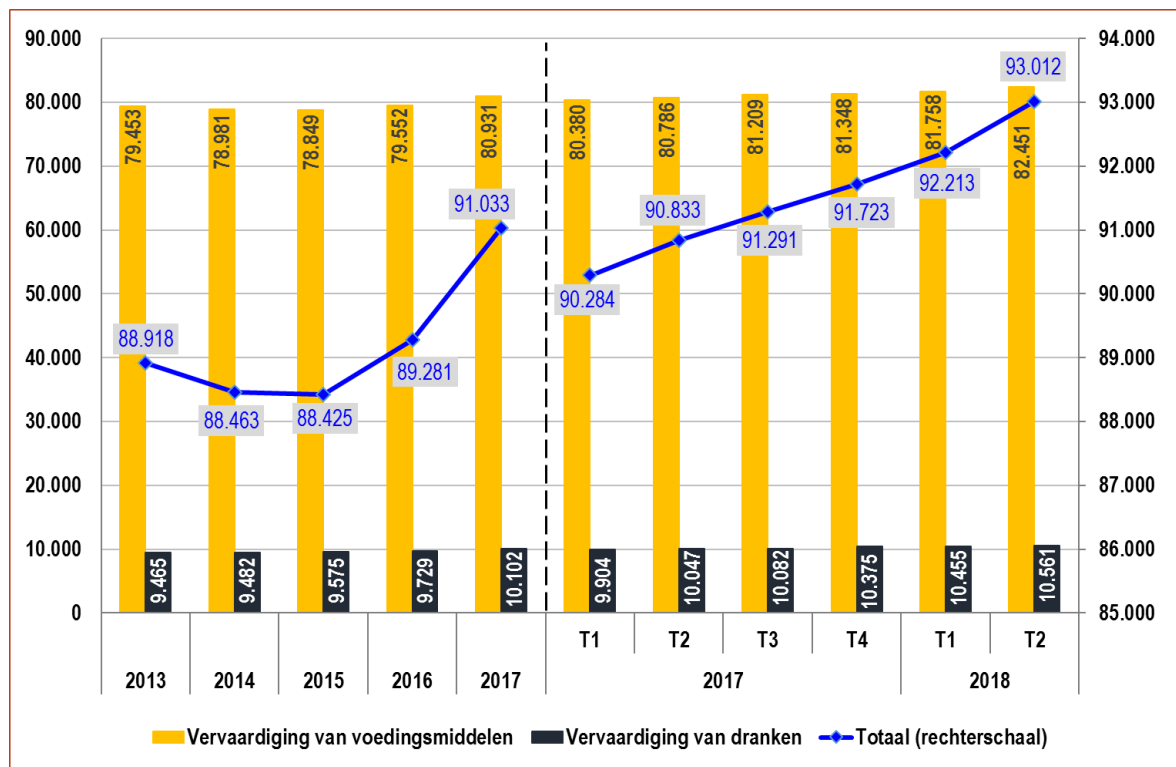
In 2017 steeg het totaal aantal arbeidsplaatsen¹⁷ in beide sectoren (C10-C11) met 1,96 %, van 89.281 naar 91.033, een stijging met 1.752 arbeidsplaatsen. Die beweging is goed voor 78,7 % van de verbetering van de tewerkstelling in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10).

¹⁷ Het betreft de gecentraliseerde gegevens van de RSZ. De statistische telling van de arbeidsplaatsen op het einde van een kwartaal gebeurt door op het einde van dat kwartaal het aantal werknemers te tellen bij elke werkgever. Werknemers die op de laatste dag van het kwartaal bij meer dan een werkgever zijn tewerkgesteld, worden meermaals geteld. Het verschil tussen het aantal arbeidsplaatsen en het aantal tewerkgestelde werknemers is uitsluitend te wijten aan deze werknemers met meerdere betrekkingen.

Werknemers die bij eenzelfde werkgever verschillende gelijktijdige arbeidsbetrekkingen uitoefenen (eventueel onder verschillende hoedanigheden of onder verschillende contracten) worden als 1 arbeidsplaats geteld. Enkel de kenmerken van de belangrijkste prestatie worden overgenomen. Die wordt gekozen analoog met de hoofdprestatie van de tewerkgestelde werknemer. Dat geval doet zich het vaakst voor in de onderwijssector.

In het tweede kwartaal van 2018 waren de twee sectoren (C10-C11) in totaal goed voor 93.012 rechtstreekse arbeidsplaatsen¹⁸, dat is een stijging met 2,4 % ten opzichte van dezelfde periode het jaar ervoor (90.833 rechtstreekse arbeidsplaatsen). Het herstel van de tewerkstelling die sinds 2016 waargenomen werd, lijkt zich van kwartaal tot kwartaal te bevestigen.

Grafiek 2-9. Tewerkstelling in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ, periodegemiddelden.

Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

In 2017 noteerde de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) gemiddeld 80.931 rechtstreekse arbeidsplaatsen, een groei van 1,7 % (+1.379) ten opzichte van 2016, wat de in 2016 waargenomen stijgende trend consolideert.

De vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) is qua arbeidsplaatsen de belangrijkste sector onder de twee geanalyseerde sectoren. Het aantal werknemers gaat in stijgende lijn in het tweede kwartaal van 2018, vergeleken met het jaar ervoor, met 82.451 arbeidsplaatsen, dat is een stijging met 2,1 % ten opzichte van het tweede kwartaal van 2017 (+1.665 arbeidsplaatsen). Dat gunstige verloop van het aantal werknemers ligt in de lijn van de stijging die nu reeds sinds 11 opeenvolgende kwartalen genoteerd wordt ten opzichte van het jaar ervoor. Met uitzondering van subsector 10.2 "verwerking en conservering van gevogelte" die een daling van het aantal werknemers noteerde in het tweede kwartaal van 2018 vergeleken met het jaar ervoor, kenden alle andere subsectoren een toename van het aantal werknemers in het tweede kwartaal van 2018. Drie subsectoren waren goed voor 85,4 % van de nieuwe arbeidsplaatsen in de vervaardiging van voedingsmiddelen (dat zijn 1.428 van de 1.673 nieuwe arbeidsplaatsen), namelijk subsector 10.3 "verwerking en conservering van groenten en fruit" met 634 nieuwe arbeidsplaatsen, subsector 10.8 "vervaardiging van andere voedingsmiddelen" met

¹⁸ Het betreft het aantal arbeidsplaatsen. Uitzendwerk wordt niet meegerekend.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

553 extra arbeidsplaatsen, en subsector 10.1 “verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten” waar er 241 nieuwe arbeidsplaatsen bijkwamen.

Vervaardiging van dranken (C11)

De sector vervaardiging van dranken (C11) was goed voor 10.102 rechtstreekse arbeidsplaatsen **in 2017**, dat is een toename met 3,8 % ten opzichte van 2016 (+373 rechtstreekse arbeidsplaatsen).

Net als in de vervaardiging van voedingsmiddelen steeg het aantal werknemers in de vervaardiging van dranken (C11) **in het tweede kwartaal van 2018** vergeleken met het jaar ervoor, en wel naar 10.561, dat is een verbetering met 5,1 % ten opzichte van het tweede kwartaal van 2017 (+514 rechtstreekse arbeidsplaatsen). Die verbetering van de tewerkstelling is voor 93,3 % te danken aan de categorieën 11.05 “vervaardiging van bier” (6.255 van de 10.561 rechtstreekse arbeidsplaatsen) en 10.07 “vervaardiging van frisdranken, mineraalwater en ander gebotteld water” (3.598 van de 10.561 rechtstreekse arbeidsplaatsen).

Tabel 2-8. Tewerkstelling in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en in de vervaardiging van dranken (C11)

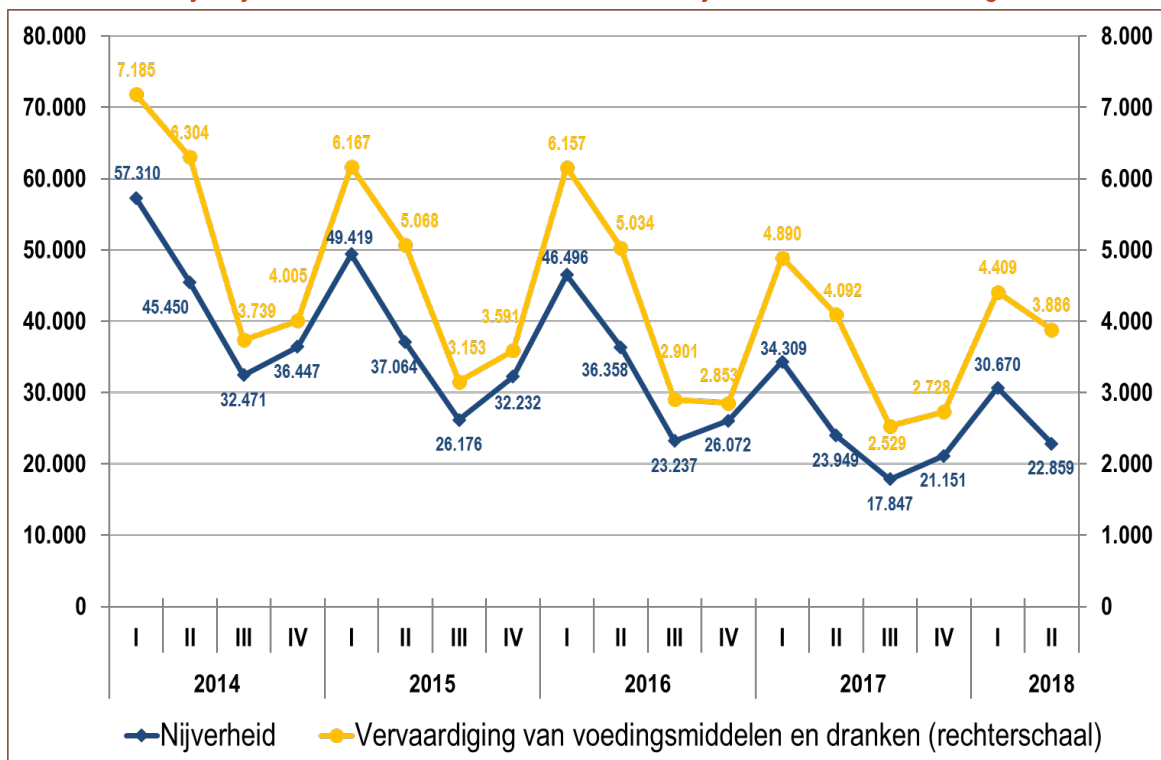
(In aantal en procentuele verandering ten opzichte van het jaar ervoor)

	NACE-code	2013	2014	2015	2016	2017	2017				2018	
							Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	79.453	78.981	78.849	79.552	80.931	80.380	80.786	81.209	81.348	81.758	82.451
		-0,3%	-0,6%	-0,2%	0,9%	1,7%	2,1%	1,9%	1,3%	1,6%	1,7%	2,1%
Vervaardiging van dranken	11	9.465	9.482	9.575	9.729	10.102	9.904	10.047	10.082	10.375	10.455	10.561
		0,4%	0,2%	1,0%	1,6%	3,8%	3,1%	3,0%	3,1%	6,1%	5,6%	5,1%
Totaal	10-11	88.918	88.463	88.425	89.281	91.033	90.284	90.833	91.291	91.723	92.213	93.012
		-0,3%	-0,5%	0,0%	1,0%	2,0%	2,2%	2,0%	1,5%	2,1%	2,1%	2,4%

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ.

2.4. Tijdelijke werkloosheid

Grafiek 2-10. Tijdelijke werkloosheid in de verwerkende nijverheid en in de voeding (C10-C11)

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Het aantal personen, uitgedrukt in voltijdsequivalenten (vte), dat gebruikmaakte van de regeling voor tijdelijke werkloosheid¹⁹ in de voedings- en drankenindustrie (C10-C11) daalde met 206 (-5,0 % jaar op jaar) in het tweede kwartaal van 2018, om uit te komen op 3.886 (tegenover 4.092). De sector vervolgt de sinds enkele jaren waargenomen dalende trend van het aantal tijdelijk werklozen vergeleken met het jaar ervoor.

De voedings- en drankensector (C10-C11) draagt momenteel voor 15,5 % bij tot de tijdelijke werkloosheid in de verwerkende nijverheid in de eerste twee kwartalen van 2018, na een bijdrage van 15,4 % in de eerste twee kwartalen van 2017.

Voor de verwerkende nijverheid als geheel daalde het aantal personen dat gebruik maakte van de regeling voor tijdelijke werkloosheid met 1.090 (-4,6 %) in het tweede kwartaal van 2018, vergeleken met het jaar ervoor, om uit te komen op 22.859.

¹⁹ Het verloop van de tijdelijke werkloosheid is seizoensgebonden. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid neemt toe in het eerste kwartaal van het jaar, terwijl dat in het derde kwartaal het laagste peil bereikt. De indicator moet u dus van jaar tot jaar bekijken.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.5. Ondernemerschap

2.5.1. Faillissementen en jobverlies als gevolg van faillissementen

In 2018 telde men 1 faillissement minder voor het totaal van beide sectoren (C10-C11) ten opzichte van 2017. Het aantal faillissementen daalde namelijk van 110 naar 109, een vermindering met amper 0,9 %. Net als het aantal faillissementen vertoonde **het aantal verloren arbeidsplaatsen als gevolg van deze faillissementen** een dalend verloop. Van 346 in 2017 nam het aantal verloren arbeidsplaatsen af naar 309 in 2018, een vermindering met 10,7 %, wat de dalende trend bevestigt die sinds 2016 was ingezet. Het is de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) die in 2018 verantwoordelijk is voor 98,2 % van de faillissementen (107 van de 109 faillissementen) en voor de totaliteit van de daardoor verloren arbeidsplaatsen (309 verloren arbeidsplaatsen).

In het vierde kwartaal van 2018 telden beide sectoren (C10-C11) samen 27 faillissementen van ondernemingen, dat zijn er 11 minder dan het jaar ervoor.

De twee sectoren (C10-C11) telden in totaal **56 verloren arbeidsplaatsen als gevolg van faillissementen** in het vierde kwartaal van 2018, dat zijn er 91 minder ten opzichte van het jaar ervoor (van 147 naar 56 verloren arbeidsplaatsen).

Zoals in de eerste drie kwartalen is het in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) dat men het grootste aantal faillissementen van ondernemingen vindt in het vierde kwartaal van 2018 (26 van de 27 faillissementen) en bijgevolg ook de daarmee samenhangende verloren arbeidsplaatsen (de totaliteit van de verloren arbeidsplaatsen, namelijk 56).

Tabel 2-9. Faillissementen en jobverlies als gevolg van de faillissementen in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11)

	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	2017				2018			
							Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Faillissementen	10-11	129	117	107	110	109	25	29	18	38	35	21	26	27
	10	127	116	103	106	107	25	28	17	36	35	21	25	26
	11	2	1	4	4	2	0	1	1	2	0	0	1	1
Banenverlies door faillissement	10-11	550	1158	552	346	309	40	117	42	147	76	77	100	56
	10	545	1158	551	345	309	40	117	42	146	76	77	100	56
	11	5	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0

Bron: Statbel.

Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

In het vierde kwartaal van 2018 telde de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) 26 faillissementen van ondernemingen, dat zijn er 27,8 % minder dan in het vierde kwartaal van 2017, en 56 ermee samenhangende verloren arbeidsplaatsen, dat zijn er 90 minder dan het jaar ervoor (van 146 naar 56 verloren arbeidsplaatsen).

Vervaardiging van dranken (C11)

De sector vervaardiging van dranken (C11) telde een faillissement in het vierde kwartaal van 2018, tegenover twee faillissementen het jaar ervoor, maar er ging geen enkele job verloren door dat faillissement. Het genoteerde faillissement vindt men in de categorie 11.01 “vervaardiging van gedistilleerde dranken”.

2.5.2. Oprichtingen, schrappingen en inschrijvingen van ondernemingen

Btw-plichtige ondernemingen

In 2017 nam het aantal btw-plichtige ondernemingen toe met 1,8 % in de hele voedings- en drankensector (C10-C11) ten opzichte van 2016, met een aantal dat steeg van 8.510 naar 8.665. De ondernemersdynamiek wordt in 2017 voornamelijk ondersteund door de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10), die goed is voor 91,7 % van de bedrijven van die twee sectoren (C10-C11).

Op de 8.665 btw-plichtige ondernemingen van alle onderzochte sectoren (C10-C11) in 2017 zijn drie **subsectoren** van de voedingsindustrie (C10) goed voor 77,5 % van de btw-plichtige ondernemingen. Het gaat met name om de volgende subsectoren: 10.7 “vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren” (4.521 op 8.665 btw-plichtige ondernemingen), 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen” (1.231 btw-plichtige ondernemingen) en 10.1 “verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten” (962 btw-plichtige ondernemingen). De sector vervaardiging van dranken levert in 2017 slechts 8,3 % van het totaal aantal btw-plichtige ondernemingen van beide sectoren (C10-C11), met slechts 723 op 8.665 btw-plichtige ondernemingen.

Tabel 2-10. Aantal btw-plichtigen volgens ondernemingsgrootte

Klassen	NACE-code	2013	2014	2015	2016	2017	2017	
							Relatief aandeel in elke categorie	Relatief aandeel in totaal
Minder dan 5 werknemers	10-11	6242	6.247	6.345	6.526	6.695	100,0%	77,3%
	10	5903	5.859	5.899	5.982	6.058	90,5%	76,3%
	11	339	388	446	544	637	9,5%	88,1%
5-9 werknemers	10-11	890	883	891	881	858	100,0%	9,9%
	10	874	862	871	860	839	97,8%	10,6%
	11	16	21	20	21	19	2,2%	2,6%
10-19 werknemers	10-11	502	495	485	473	484	100,0%	5,6%
	10	487	481	471	462	466	96,3%	5,9%
	11	15	14	14	11	18	3,7%	2,5%
20-49 werknemers	10-11	385	369	374	374	358	100,0%	4,1%
	10	358	342	346	346	334	93,3%	4,2%
	11	27	27	28	28	24	6,7%	3,3%
Meer dan 50 werknemers	10-11	253	260	259	256	270	100,0%	3,1%
	10	231	235	236	233	245	90,7%	3,1%
	11	22	25	23	23	25	9,3%	3,5%
Totaal	10-11	8272	8.254	8.354	8.510	8.665	100,0%	100,0%
	10	7853	7.779	7.823	7.883	7.942	91,7%	100,0%
	11	419	475	531	627	723	8,3%	100,0%
Wijziging van het totaal ten opzichte van het jaar ervoor	10-11	-1,1%	-0,2%	1,2%	1,9%	1,8%		
	10	-1,6%	-0,9%	0,6%	0,8%	0,7%		
	11	7,7%	13,4%	11,8%	18,1%	15,3%		

Bron: Statbel.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Het landschap van de voedings- en drankenindustrie (C10-C11) is voornamelijk samengesteld uit **kmo's** (ondernemingen van minder dan 50 werknemers), meer bepaald 96,9 % van de ondernemingen in 2017 (8.395 op 8.665 ondernemingen). Van die kmo's heeft 79,7 % minder dan 5 werknemers in dienst (6.695 op 8.395 ondernemingen).

Oprichtingen

Het totaal aantal oprichtingen van ondernemingen in beide onderzochte sectoren (C10-C11) steeg eveneens in **2017** ten opzichte van 2016, meer bepaald van 592 naar 633, een toename met 6,9 %. Zoals voor de inschrijvingen worden ook de oprichtingen van ondernemingen geschraagd door de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10), die goed zijn voor 81,0 % van de oprichtingen in beide in 2017 onderzochte sectoren.

In 2017 ging het bij de oprichtingen voornamelijk om kmo's van minder dan 5 werknemers (95,4 %).

Tabel 2-11. Aantal oprichtingen volgens grootte van de ondernemingen

Klassen	NACE-code	2013	2014	2015	2016	2017	2017	
							Relatief aandeel in elke categorie	Relatief aandeel in totaal
Minder dan 5 werknemers	10-11	380	435	513	551	604	100,0%	95,4%
	10	325	365	433	434	485	80,3%	94,5%
	11	55	70	80	117	119	19,7%	99,2%
5-9 werknemers	10-11	17	10	16	22	17	100,0%	2,7%
	10	17	10	16	21	17	100,0%	3,3%
	11	0	0	0	1	0	0,0%	0,0%
10-19 werknemers	10-11	13	7	13	12	11	100,0%	1,7%
	10	13	7	13	12	10	90,9%	1,9%
	11	0	0	0	0	1	9,1%	0,8%
20-49 werknemers	10-11	3	7	4	6	1	100,0%	0,2%
	10	3	7	4	6	1	100,0%	0,2%
	11	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
Meer dan 50 werknemers	10-11	1	1	0	1	0	0,0%	0,0%
	10	1	1	0	1	0	0,0%	0,0%
	11	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
Totaal	10-11	414	460	546	592	633	100,0%	100,0%
	10	359	390	466	474	513	81,0%	100,0%
	11	55	70	80	118	120	19,0%	100,0%
Wijziging van het totaal ten opzichte van het jaar ervoor	10-11	-5,5%	11,1%	18,7%	8,4%	6,9%		
	10	-6,8%	8,6%	19,5%	1,7%	8,2%		
	11	3,8%	27,3%	14,3%	47,5%	1,7%		

Bron: Statbel

Van alle oprichtingen in beide sectoren (C10-C11) is 74,6 % in **2017** toe te schrijven aan drie **subsectoren**: 10.7 “vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren” (225 op 633 opgerichte ondernemingen), 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen” (127 nieuwe ondernemingen) en 11 “vervaardiging van dranken” (120 opgerichte ondernemingen).

Schrappingen

De hele voedings- en drankenindustrie (C10-C11) kende in 2017 een ongunstig verloop qua schrappingen van ondernemingen. Het aantal geschrapte ondernemingen nam toe met 19,2 % in 2017 ten opzichte van 2016, van 416 naar 496. Die schrappingen van ondernemingen komen voor 94,0 % voor rekening van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10).

Van de 496 schrappingen in de hele voedings- en drankenindustrie (C10-C11) in 2017 zijn er drie **subsectoren** die samen goed zijn voor 82,7 % van de schrappingen, meer bepaald: 10.7 "vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren" (277 op 496 geschrapte ondernemingen), 10.8 "vervaardiging van andere voedingsmiddelen" (67 geschrapte ondernemingen) en 10.1 "verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten" (66 geschrapte ondernemingen).

Tabel 2-12. Aantal schrappingen volgens bedrijfsgrootte

Klassen	NACE-code	2013	2014	2015	2016	2017	2017	
							Relatief aandeel in elke categorie	Relatief aandeel in totaal
Minder dan 5 werknemers	10-11	507	475	453	401	482	100,0%	97,2%
	10	483	458	433	380	452	93,8%	97,0%
	11	24	17	20	21	30	6,2%	100,0%
5-9 werknemers	10-11	11	11	14	9	10	100,0%	2,0%
	10	11	11	14	9	10	100,0%	2,1%
	11	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
10-19 werknemers	10-11	3	2	4	3	2	100,0%	0,4%
	10	3	2	4	3	2	100,0%	0,4%
	11	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
20-49 werknemers	10-11	1	4	3	0	2	100,0%	0,4%
	10	1	4	3	0	2	100,0%	0,4%
	11	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
Meer dan 50 werknemers	10-11	1	1	3	3	0	0,0%	0,0%
	10	1	1	3	3	0	0,0%	0,0%
	11	0	0	0	0	0	0,0%	0,0%
Totaal	10-11	523	493	477	416	496	100,0%	100,0%
	10	499	476	457	395	466	94,0%	100,0%
	11	24	17	20	21	30	6,0%	100,0%
Wijziging van het totaal ten opzichte van het jaar ervoor	10-11	3,0%	-5,7%	-3,2%	-12,8%	19,2%		
	10	2,3%	-4,6%	-4,0%	-13,6%	18,0%		
	11	20,0%	-29,2%	17,6%	5,0%	42,9%		

Bron: Statbel.

In 2017 gaat het bij alle schrappingen van ondernemingen in de vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken (C10-C11) om **kmo's**, waarvan er 97,2 % minder dan 5 werknemers in dienst hebben.

In 2017 was de vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken als geheel (C10-C11) **een netto-oprichter** van ondernemingen (633 opgerichte ondernemingen tegenover 496 geschrapte ondernemingen, een positief verschil van 137 ondernemingen). Op te merken is dat die netto-oprichting voor 65,7 % toe te schrijven is aan de vervaardiging van dranken (C11), dat zijn 90 van de 137 ondernemingen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

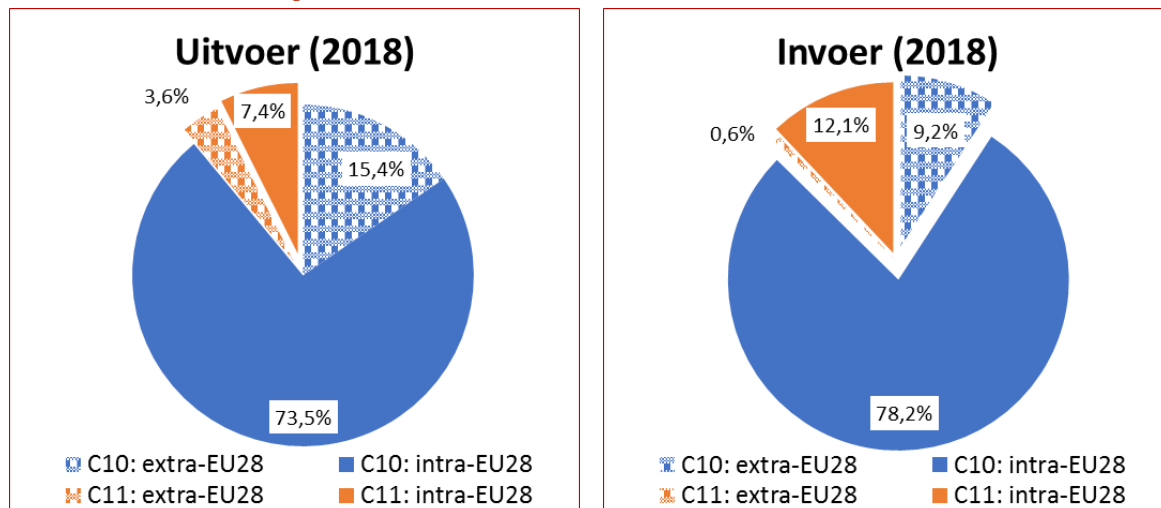
2.6. Buitenlandse handel

2.6.1. Voorstelling van de sector

De in het kader van deze analyse voorgestelde cijfers van de buitenlandse handel zijn gebaseerd op de gegevens van de Nationale Bank van België (NBB) volgens het **nationaal concept**. Ze hebben met andere woorden enkel betrekking op de invoer- en uitvoerverrichtingen waarbij een ingezetene onderneming tegenpartij is.

Zo blijkt dat de handel in de vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken (C10-C11) in 2018 grotendeels producten betreft uit de **vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)**, zowel voor de uitvoer (89 %) als voor de invoer (87,4 %). De **vervaardiging van dranken (C11)** heeft in 2018 een beperkter aandeel in het handelsverkeer van de voedingsindustrie als geheel (C10-C11), met slechts 11 % van de uitvoer en 12,6 % van de invoer van de sector. De **Europese markt** heeft het grootste aandeel in de handel in voedingsmiddelen en dranken.

Grafiek 2-11. Aandeel van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11) in de Belgische uit- en invoer van de twee sectoren in 2018

Bron: INR (NBB).

De **uitvoer** van de vervaardiging van voedingsmiddelen en van de vervaardiging van dranken (C10-C11) kent een aanhoudende groei sinds 2014. In 2018 behaalde de uitvoer het beste resultaat voor de periode onder beschouwing, met bijna 27,9 miljard euro (tegenover 26,8 miljard euro het jaar ervoor). Terwijl de **invoer** eveneens een stijging vertoonde tussen 2014 en 2017, kende deze niettemin een lichte daling in 2018, om te zakken naar 20,3 miljard euro.

De **handelsbalans** van de sector in zijn geheel (C10-C11) is positief voor de beschouwde periode (2014-2018). Bovendien bleef het overschot steeds toenemen tijdens de hele periode in kwestie, om bijna 7,6 miljard euro te bereiken in 2018, het beste resultaat voor de beschouwde periode. De verbetering van het saldo op de handelsbalans in 2018 is overigens voornamelijk te danken aan de versterking van het saldo op de buiten-Europese handelsbalans (+752,7 miljoen euro), terwijl de binnen-Europese handelsbalans in mindere mate was verstevigd in 2018 (+383,4 miljoen euro).

Tabel 2-13. Uitvoer, invoer en handelsbalans van de vervaardiging van voedingsmiddelen en de vervaardiging van dranken (C10-C11)

(In miljoen euro)

C10-C11	2014	2015	2016	2017	2018
Uitvoer	23.445,4	24.033,9	25.067,9	26.820,2	27.899,6
Extra-EU28	3.638,6	3.722,5	3.926,7	4.499,3	5.318,1
Intra-EU28	19.806,8	20.311,5	21.141,2	22.320,9	22.581,5
Invoer	18.106,3	18.214,6	19.035,9	20.324,0	20.267,4
Extra-EU28	1.796,3	1.922,2	1.972,8	1.913,0	1.979,2
Intra-EU28	16.310,0	16.292,5	17.063,1	18.411,0	18.288,2
Handelsbalans	5.339,1	5.819,3	6.032,0	6.496,2	7.632,2
Extra-EU28	1.842,3	1.800,3	1.953,8	2.586,3	3.339,0
Intra-EU28	3.496,8	4.019,0	4.078,1	3.909,9	4.293,3

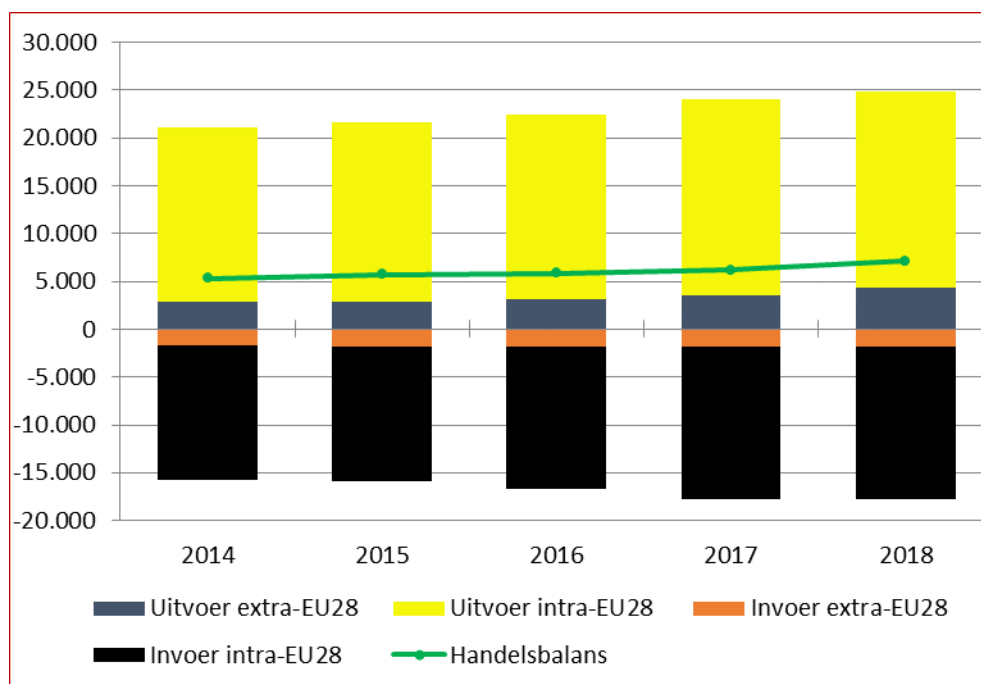
Bron: INR (NBB).

2.6.2. Vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

2.6.2.1 Uitvoer, invoer en handelsbalansen

Grafiek 2-12. Buitenlandse handel van België voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

(In miljoen euro)

Bron: INR (NBB).

In 2018 haalde de **Belgische uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)** 24,8 miljard euro, dat is een stijging met 3,5 % ten opzichte van 2017 (24 miljard euro). Die toename van de uitvoer doet zich vooral voor in de handel met landen van buiten de Europese Unie (+21,3 %), veeleer dan in de handel met de EU-lidstaten (+0,4 %). In 2018 was de Belgische uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen naar de andere lidstaten van de Europese Unie niettemin goed voor 82,7 % van de uitvoer van producten uit deze industrie.

Daarentegen kende de Belgische invoer **van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)** een enigszins dalende beweging in 2018 (-0,7 %). Er wordt een bedrag gehaald van 17,7 miljard

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

euro in 2018 (tegenover 17,8 miljard euro in 2017). Terwijl de invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen uit landen buiten de Europese Unie een stijging vertoonde (+3,9 % in 2018), was hun relatieve aandeel in de totale invoer van de sector (10,5 % van de invoer van C10) onvoldoende om de daling van de invoer uit lidstaten van de Europese Unie (-1,2 % in 2018) te compenseren, die zo goed als de volledige invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen vormt (89,5 %).

De **handelsbalans van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)** vertoonde daardoor een hoger saldo in 2018 (7,1 miljard euro) dan in 2017 (6,2 miljard euro), door het effect van een uitgesproken dynamiek van de uitvoer gecombineerd met een daling van de invoer.

2.6.2.2 Uitsplitsing volgens productgroep

A. Uitvoer

Tabel 2-14 geeft een overzicht van de **Belgische uitvoer** voor de **subsectoren** van de vervaardiging **van voedingsmiddelen (C10)** en van hun aandeel in de uitvoer van die sector. Een volledige tabel met meer gedetailleerde gegevens van de uitvoer per productcategorie vindt u in bijlage 3-2.

Tabel 2-14. Uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) per subsector
(In miljoen euro en verandering vergeleken met het jaar ervoor in %, tenzij anders vermeld)

Uitvoer	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	Aandeel van de sector in 2018
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	21.112,3	21.579,9	22.494,4	23.990,6	24.822,9	100%
		-0,2%	2,2%	4,2%	6,7%	3,5%	
Verwerking en conservering van vlees	10.1	3.754,0	3.790,4	3.804,8	4.060,4	4.072,4	16,4%
		-3,8%	1,0%	0,4%	6,7%	0,3%	
Verwerking en conservering van vis en schaal en weekdieren	10.2	409,2	407,3	467,9	554,8	531,7	2,1%
		-3,6%	-0,5%	14,9%	18,6%	-4,2%	
Verwerking en conservering van groenten en fruit	10.3	3.650,6	3.737,8	4.042,9	4.170,9	4.420,3	17,8%
		2,6%	2,4%	8,2%	3,2%	6,0%	
Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	10.4	1.550,1	1.557,7	1.671,4	1.660,9	1.716,1	6,9%
		-12,3%	0,5%	7,3%	-0,6%	3,3%	
Vervaardiging van zuivelproducten	10.5	3.158,4	2.888,6	2.871,2	3.540,1	3.677,3	14,8%
		7,4%	-8,5%	-0,6%	23,3%	3,9%	
Vervaardiging van maalderijproducten, zetmeel en zetmeelproducten	10.6	1.626,5	1.659,3	1.783,6	1.861,2	1.826,0	7,4%
		-0,1%	2,0%	7,5%	4,4%	-1,9%	
Vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren	10.7	1.451,5	1.523,9	1.606,0	1.655,2	1.799,7	7,3%
		0,6%	5,0%	5,4%	3,1%	8,7%	
Vervaardiging van andere voedingsmiddelen	10.8	4.585,9	5.025,8	5.187,8	5.356,9	5.531,4	22,3%
		0,5%	9,6%	3,2%	3,3%	3,3%	
Vervaardiging van diervoeders	10.9	926,0	989,1	1.059,0	1.130,1	1.248,1	5,0%
		0,8%	6,8%	7,1%	6,7%	10,4%	

Bron: INR (NBB).

In 2018 vindt men de **voornamelijk door België uitgevoerde producten** onder subsector 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”, goed voor 22,3 % van de uitvoer van producten uit de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10), een bedrag van 5,5 miljard euro. De belangrijkste categorie van producten voor de uitvoer in deze subsector is de 10.82 “vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk”, die op haar eentje goed is voor meer dan de helft van de

uitvoer van deze subsector met 2,8 miljard euro, dat is 11,4 % van de totale uitvoer van de Belgische vervaardiging van voedingsmiddelen. Drie andere subsectoren nemen een belangrijk aandeel van de uitvoer van de Belgische vervaardiging van voedingsmiddelen voor hun rekening in 2018. Het betreft 10.3 "verwerking en conservering van groenten en fruit" (17,8 % van de uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen), 10.1 "verwerking en conservering van vlees" (16,4 %) en 10.5 "vervaardiging van zuivelproducten" (14,8 %).

In 2018 vertoonden twee **subsectoren** een lichte **daling**. Het betreft 10.2 "verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren" (-4,2 % na jaren van forse groei), en 10.6 "vervaardiging van maalderijproducten en vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten" (-1,9 % na drie opeenvolgende groei jaren). Alle andere subsectoren kenden een stijging van hun uitvoer in 2018.

Op een **meer gedetailleerd niveau** doet de **sterkste toename** van de uitvoer in 2018 zich voor bij categorie 10.71 "vervaardiging van brood en van vers banketbakkerswerk" (+162,6 %). Omgekeerd kende categorie 10.72 "vervaardiging van beschuit en biscuit en van ander houdbaar banketbakkerswerk" **de grootste uitvoerdaling** in 2018 (-25,3 %).

B. Invoer

De **invoer** van de **vervaardiging van voedingsmiddelen** (C10) in de periode 2014 tot 2018 staat in tabel 2-15. Het aandeel van elke **subsector** in het totaal van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) wordt er eveneens vermeld. Een volledige tabel met de gegevens van de invoer per productcategorie vindt u in bijlage 3-3.

Tabel 2-15. Invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) per subsector

(In miljoen euro en verandering vergeleken met het jaar ervoor in %, tenzij anders vermeld)

Invoer	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	Aandeel van de sector in 2018
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	15.797,7	15.842,6	16.652,2	17.829,4	17.707,8	100%
		1,5%	0,3%	5,1%	7,1%	-0,7%	
Verwerking en conservering van vlees	10.1	2.042,8	2.074,6	2.091,5	2.203,8	2.252,9	12,7%
		1,9%	1,6%	0,8%	5,4%	2,2%	
Verwerking en conservering van vis en schaal en weekdieren	10.2	1.099,5	1.068,4	1.170,6	1.293,3	1.247,6	7,0%
		8,8%	-2,8%	9,6%	10,5%	-3,5%	
Verwerking en conservering van groenten en fruit	10.3	1.848,2	1.970,6	2.046,0	2.003,5	2.157,3	12,2%
		1,7%	6,6%	3,8%	-2,1%	7,7%	
Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	10.4	2.023,9	1.945,2	1.940,5	2.070,2	1.928,2	10,9%
		-7,4%	-3,9%	-0,2%	6,7%	-6,9%	
Vervaardiging van zuivelproducten	10.5	3.074,7	2.850,4	2.931,4	3.560,3	3.510,3	19,8%
		4,8%	-7,3%	2,8%	21,5%	-1,4%	
Vervaardiging van maalderijproducten, zetmeel en zetmeelproducten	10.6	989,0	959,1	1.053,2	1.081,0	1.071,4	6,1%
		-8,6%	-3,0%	9,8%	2,6%	-0,9%	
Vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren	10.7	872,6	908,7	963,9	981,0	982,2	5,5%
		1,7%	4,1%	6,1%	1,8%	0,1%	
Vervaardiging van andere voedingsmiddelen	10.8	3.120,0	3.338,7	3.673,4	3.792,9	3.708,6	20,9%
		6,6%	7,0%	10,0%	3,3%	-2,2%	
Vervaardiging van diervoeders	10.9	727,0	726,9	781,7	843,4	849,4	4,8%
		-1,9%	0,0%	7,5%	7,9%	0,7%	

Bron: INR (NBB).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

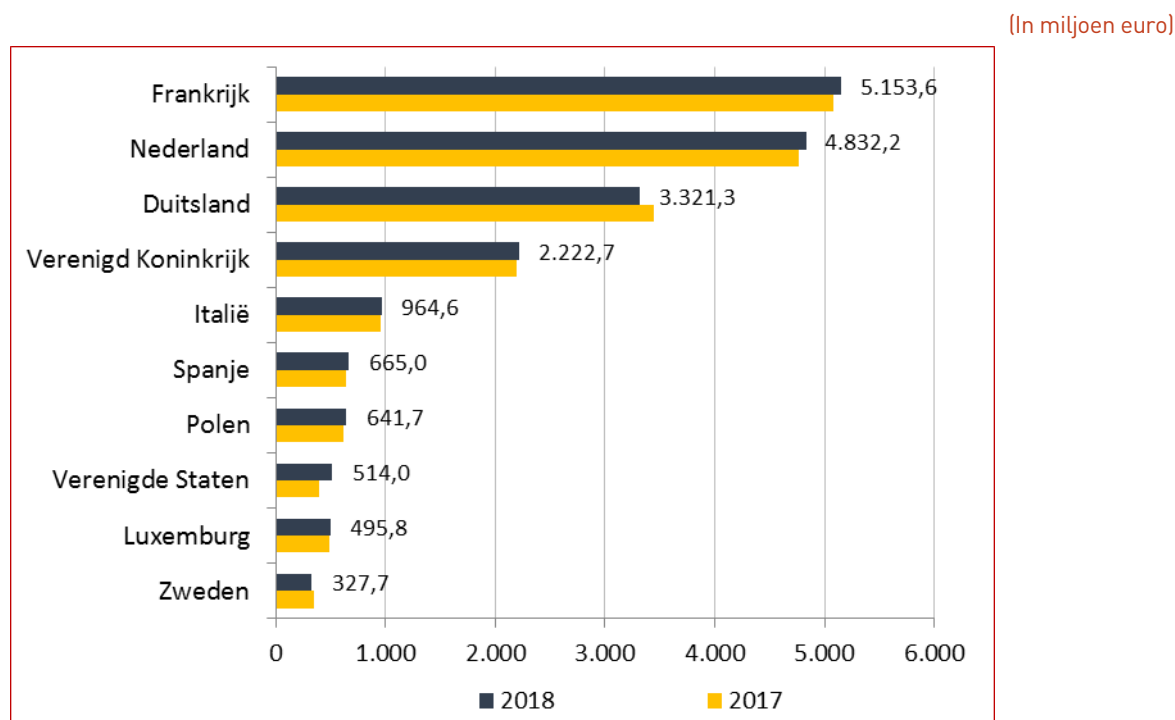
In 2018 bestond de Belgische invoer **van de vervaardiging van voedingsmiddelen** (C10) voornamelijk uit producten van subsector 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”, goed voor 20,9 % (3,7 miljard euro) van de totale invoer van de sector. Bijna de helft (45,6 %) van de invoer van die subsector komt voort uit de categorie 10.82 “vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk” (1,7 miljard euro). De invoer van de subsectoren 10.5 “vervaardiging van zuivelproducten” (3,5 miljard euro), 10.1 “verwerking en conservering van vlees” (2,3 miljard euro) en 10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit” (2,2 miljard euro) hebben eveneens een belangrijk aandeel in de Belgische invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10), met een relatief aandeel van respectievelijk 19,8 %, 12,7 % en 12,2 %.

In 2018 noteerden de **meeste subsectoren** een **achteruitgang van hun invoer**, met -3,5 % voor subsector 10.2 “verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren”, met -6,9 % voor subsector 10.4 “vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten”, met -1,4 % voor subsector 10.5 “vervaardiging van zuivelproducten”, met -0,9 % voor subsector 10.6 “vervaardiging van maalderijproducten en vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten” en met -2,2 % voor subsector 10.8 “vervaardiging van andere voedingsmiddelen”. De vier andere subsectoren kenden een invoerstijging, het meest opvallend in subsector 10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit” (+7,7 %). In 2017 kende enkel subsector 10.3 “verwerking en conservering van groenten en fruit” een daling van de invoer.

Op een **meer gedetailleerd niveau** was de productcategorie met de **sterkste stijging** van haar invoer in 2018 de categorie 10.71 “vervaardiging van brood en van vers banketbakkerswerk” (+83,4 %). Daarentegen kende de categorie 10.72 “vervaardiging van beschuit, biscuit en ander houdbaar banketbakkerswerk” de **grootste uitvoerdaling** in 2018 (-34,6 %).

2.6.2.3 Handelspartners bij de uitvoer

Grafiek 2-13. Voornaamste handelspartners bij de uitvoer in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in 2017 en 2018

Bron: INR (NBB).

In 2018 waren de buurlanden van België zijn voornaamste **handelspartners als afzetmarkt** voor de uitvoer van producten uit de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10). De uitvoer naar Frankrijk (5,2 miljard euro), de uitvoer naar Nederland (4,8 miljard euro) en de uitvoer naar Duitsland (3,3 miljard euro) staan bovenaan in de top 10 van voornaamste handelspartners bij de uitvoer van België voor voedingsmiddelen. De Belgische uitvoer naar die drie landen is samen goed voor meer dan de helft (53,6 %) van de uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen, waarbij hun relatieve aandeel in de uitvoer respectievelijk 20,8 %, 19,5 % en 13,4 % bedroeg.

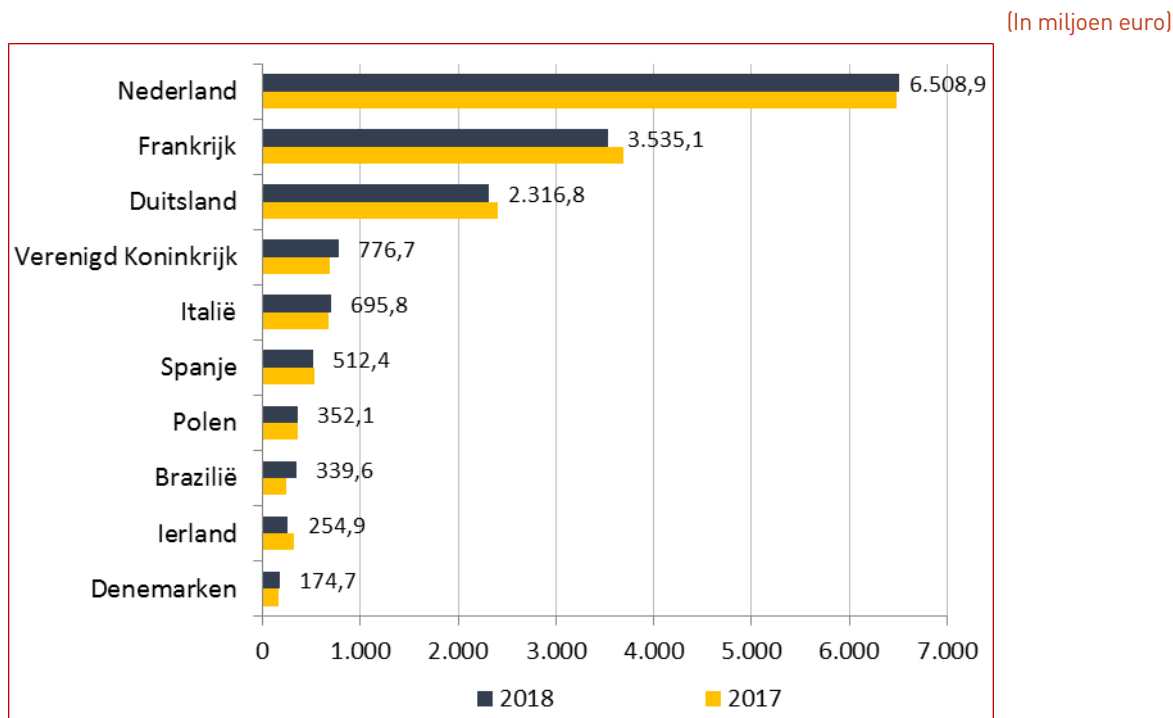
Het **Verenigd Koninkrijk** komt op de 4e plaats in de top 10, waarbij de Belgische uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen naar dat land 2,2 miljard euro bedraagt in 2018, of 9 % van de uitvoer van die sector.

Slechts een **land buiten de Europese Unie** komt voor in de top 10 in 2018, namelijk de Verenigde Staten (514 miljoen euro). De Belgische uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen naar de Verenigde Staten kent een stijging met 29,2 % ten opzichte van 2017.

Ten opzichte van 2017 daalde de Belgische uitvoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in het handelsverkeer met Duitsland (-3,4 %) en Zweden (-5,3 %), terwijl de uitvoer naar de acht andere landen een stijging noteerde. **De landen van de top 10** van 2017 bleven in die rangschikking in 2018.

2.6.2.4 Handelspartners bij de invoer

Grafiek 2-14. Voornaamste handelspartners bij de invoer in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) in 2017 en 2018

Bron: INR (NBB).

In 2018 vormen Nederland (6,5 miljard euro), Frankrijk (3,5 miljard euro) en Duitsland (2,3 miljard euro) de **drie voornaamste leveranciers van de Belgische markt** bij de invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10). Die landen vertegenwoordigden samen 69,5 % van de Belgische invoer van deze sector in 2018. Nederland alleen al leverde meer dan een derde

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

(36,6 %) van de Belgische invoer van levensmiddelen, tegenover 19,9 % voor Frankrijk en 13 % voor Duitsland.

Het **Verenigd Koninkrijk** staat op de 4e plaats in de rangschikking van voornaamste leveranciers van België in 2018. De Belgische invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) vanuit het Britse grondgebied bedroeg 776,7 miljoen euro, dat is een stijging met 12,3 % ten opzichte van 2017 en goed voor 4,4 % van de invoer van die sector.

Onder de leveranciers in de top 10 in 2018 bevindt zich slechts **een land van buiten de Europese Unie**, meer bepaald Brazilië (339,6 miljoen euro), dat op de 8e plaats komt. Door een bijzonder opvallende groei van de Belgische invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen vanuit Brazilië (+37,8 % ten opzichte van 2017) won Brazilië trouwens een plaats in de rangschikking van 2018.

In 2018 verschijnt Denemarken (174,7 miljoen euro) terug in de top 10, meer bepaald op de 10e plaats, waar het India (137,3 miljoen euro) verdringt, dat naar de 11e plaats zakte. In 2017 was de invoer van India hoger dan die van Denemarken. Die verandering in de rangschikking is dan ook het resultaat van enerzijds een toename van de invoer vanuit Denemarken (+9,5 %) en een sterke afname van die vanuit India (-19,7 %).

De invoer van de vervaardiging van voedingsmiddelen vanuit verschillende landen van de top 10 daalde in 2018 **ten opzichte van 2017**, meer bepaald gaat het om Frankrijk (-4,2 %), Duitsland (-3,7 %), Spanje (-3,4 %) en Ierland (-19,2 %).

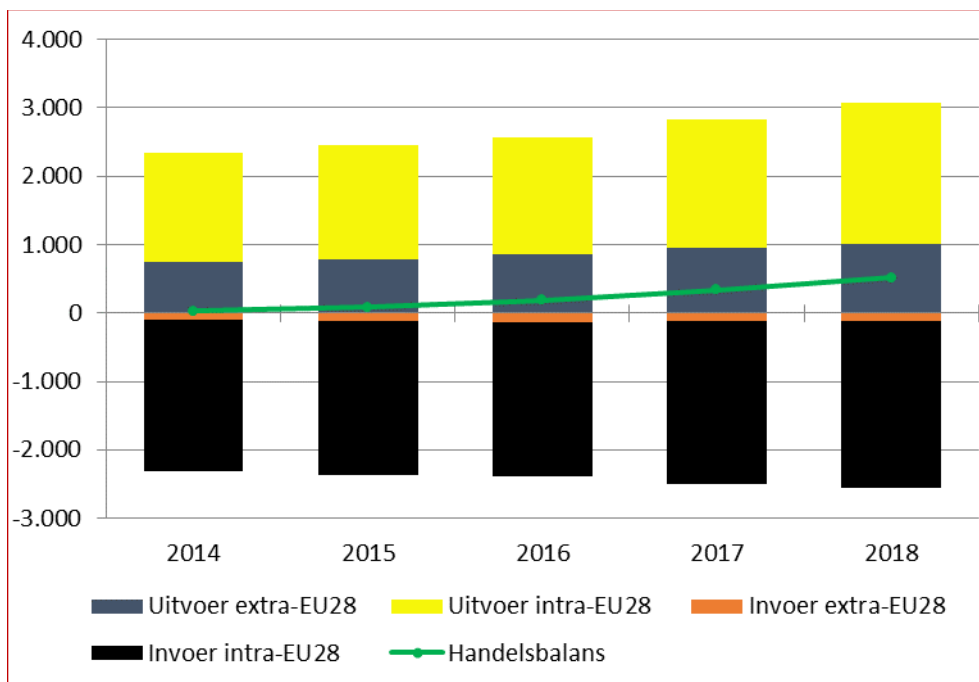
2.6.3. Vervaardiging van dranken (C11)

2.6.3.1 Uitvoer, invoer en handelsbalansen

In 2018 bedroeg de Belgische **uitvoer van de sector vervaardiging van dranken** (C11) 3,1 miljard euro, een stijging met 8,7 % ten opzichte van 2017 (2,8 miljard euro). Die groei van de uitvoer ziet men zowel in het handelsverkeer met de lidstaten van de Europese Unie (+9,8 %) als in de handel met landen buiten de EU (+6,6 %). In 2018 was de Belgische uitvoer van dranken naar de binnen-Europese markt goed voor bijna twee derde (67,1 %) van de uitvoer van goederen uit deze industrie.

Grafiek 2-15. Buitenlandse handel van België voor de sector vervaardiging van dranken (C11)

(In miljoen euro)

Bron: INR (NBB).

De Belgische **invoer van de sector vervaardiging van dranken (C11)** kende terug een stijging in 2018, en wel met 2,6 % ten opzichte van 2017, wat een bedrag geeft van bijna 2,6 miljard euro, tegenover 2,5 miljard euro het jaar ervoor. Dat globale resultaat komt uitsluitend voort uit de invoer van dranken vanuit lidstaten van de Europese Unie, die aan de oorsprong liggen van bijna de volledige invoer (95,5 %) van de sector, die een stijging met 2,9 % kende in 2018 vergeleken met het jaar ervoor. Daarentegen kende de invoer vanuit de buiten-Europese markt een daling met 3,1 % in dezelfde periode. Hun zwakke aandeel doet maar weinig af aan het resultaat van de totale invoer van de vervaardiging van dranken.

Sinds 2014, tot slot, vertoont de **handelsbalans van de sector vervaardiging van dranken (C11)** een constante groei en bereikt ze in 2018 een overschot van 517,1 miljoen euro tegenover 335 miljoen euro in 2017, het resultaat van een grotere dynamiek van de uitvoer dan van de invoer.

2.6.3.2 Uitsplitsing van de handelsbetrekkingen per productgroep

A. Uitvoer

Tabel 2-16 geeft een overzicht van de Belgische uitvoer voor productcategorieën van de sector vervaardiging van dranken (C11) en van hun aandeel in de uitvoer van de sector.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 2-16. Uitvoer van dranken (C11) per productcategorie

(In miljoen euro en verandering vergeleken met het jaar ervoor in %, tenzij anders vermeld)

Uitvoer	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	Aandeel van de sector in 2018
Vervaardiging van dranken	11	2.333,1	2.454,0	2.573,5	2.829,6	3.076,7	100%
		6,3%	5,2%	4,9%	10,0%	8,7%	
Vervaardiging van gedistilleerde dranken door distilleren, rectificeren en mengen	11.01	153,0	169,8	204,9	257,8	319,2	10,4%
		15,9%	11,0%	20,6%	25,9%	23,8%	
Vervaardiging van wijn uit druiven	11.02	97,6	103,9	102,4	107,5	139,8	4,5%
		2,9%	6,5%	-1,5%	5,0%	30,0%	
Vervaardiging van cider en van andere vruchtenwijnen	11.03	41,5	41,0	47,5	49,4	50,8	1,7%
		19,8%	-1,3%	15,8%	4,1%	2,7%	
Vervaardiging van andere niet-gedistilleerde gegiste dranken	11.04	8,0	8,7	6,2	5,4	10,0	0,3%
		13,8%	7,7%	-27,9%	-14,4%	86,0%	
Vervaardiging van bier	11.05	996,7	1.133,0	1.286,2	1.457,0	1.502,7	48,8%
		7,7%	13,7%	13,5%	13,3%	3,1%	
Vervaardiging van mout	11.06	343,2	309,2	294,6	267,8	302,2	9,8%
		4,8%	-9,9%	-4,7%	-9,1%	12,9%	
Vervaardiging van frisdranken; productie van mineraalwater en ander gebotteld water	11.07	693,0	688,5	631,7	684,7	752,1	24,4%
		2,9%	-0,7%	-8,2%	8,4%	9,8%	

Bron: INR (NBB).

In 2018 vindt men de **producten van de sector vervaardiging van dranken (C11) die voornamelijk werden uitgevoerd** door België onder de categorieën 11.05 “vervaardiging van bier” (1,5 miljard euro) en 11.07 “vervaardiging van frisdranken, productie van mineraalwater en ander gebotteld water” (752,1 miljoen euro). De uitvoer van bier (11.05) is alleen al goed voor bijna de helft (48,8 %) van de Belgische uitvoer van de sector vervaardiging van dranken (C11) in 2018. De uitvoer van water en frisdrank vertegenwoordigt daarnaast bijna een kwart (24,4 %) van de Belgische uitvoer van de sector.

Ten opzichte van het jaar ervoor kenden alle productcategorieën een groei van hun uitvoer in 2018. Dat had zich sinds 2014 niet meer voorgedaan. Zo kent de uitvoer van categorie 11.05 “vervaardiging van bier” een groei tijdens de volledige beschouwde periode, maar wel een vertraging in 2018, waarbij de stijging van de uitvoer van die categorie zich beperkt tot 3,1 %. De uitvoer van categorie 11.07 “vervaardiging van frisdranken, productie van mineraalwater en ander gebotteld water” vertoonde een stijging voor het tweede opeenvolgende jaar en kende een versnelling in 2018 (+9,8 %) ten opzichte van 2017. We vermelden nog dat de uitvoer een aanzienlijke groei kende voor de categorieën 11.01 “productie van gedistilleerde alcoholische dranken” (+23,8 %), 11.02 “productie van wijn uit druiven” (+30 %) en 11.04 “vervaardiging van andere niet-gedistilleerde gegiste dranken” (+86 %). Voor die laatste categorie volgt de groei op twee opeenvolgende jaren van daling en lijkt hij ook aanzienlijk, maar is toch te relativiseren door zijn zwakste waarde.

B. Invoer

Tabel 2-17 geeft voor de invoer van de sector vervaardiging van dranken (C11) de gegevens weer voor de periode 2014-2018. Het aandeel van elke productcategorie in het totaal van de sector wordt eveneens vermeld.

Tabel 2-17. Invoer van dranken (C11) per productcategorie

(In miljoen euro en verandering vergeleken met het jaar ervoor in %, tenzij anders vermeld)

Invoer	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	Aandeel van de sector in 2018
Vervaardiging van dranken	11	2.308,6	2.372,0	2.383,8	2.494,6	2.559,6	100%
		9,7%	2,7%	0,5%	4,7%	2,6%	
Vervaardiging van gedistilleerde dranken door distilleren, rectificeren en mengen	11.01	286,8	338,5	307,8	352,9	372,3	14,5%
		14,2%	18,0%	-9,1%	14,6%	5,5%	
Vervaardiging van wijn uit druiven	11.02	981,5	939,1	885,7	927,8	946,1	37,0%
		1,9%	-4,3%	-5,7%	4,8%	2,0%	
Vervaardiging van cider en van andere vruchtenwijnen	11.03	8,4	8,6	10,1	8,6	11,9	0,5%
		5,8%	3,0%	17,5%	-14,5%	38,0%	
Vervaardiging van andere niet-gedistilleerde gegiste dranken	11.04	52,0	52,1	41,6	41,1	25,4	1,0%
		1,2%	0,1%	-20,1%	-1,2%	-38,2%	
Vervaardiging van bier	11.05	147,9	157,4	190,5	176,0	164,8	6,4%
		29,4%	6,4%	21,1%	-7,6%	-6,3%	
Vervaardiging van mout	11.06	120,0	124,1	112,4	119,0	115,3	4,5%
		0,5%	3,4%	-9,4%	5,9%	-3,1%	
Vervaardiging van frisdranken; productie van mineraalwater en ander gebotteld water	11.07	712,1	752,3	835,6	869,3	923,7	36,1%
		19,3%	5,7%	11,1%	4,0%	6,3%	

Bron: INR (NBB).

In 2018 kwam de Belgische invoer **van de sector vervaardiging van dranken (C11)** hoofdzakelijk van twee categorieën producten, namelijk 11.02 “productie van wijn uit druiven” (946,1 miljoen euro) en 11.07 “vervaardiging van frisdranken, productie van mineraalwater en ander gebotteld water” (923,7 miljoen euro), goed voor respectievelijk 37 % en 36,1 % van de invoer van dranken, dat is bijna driekwart van de invoer van deze sector.

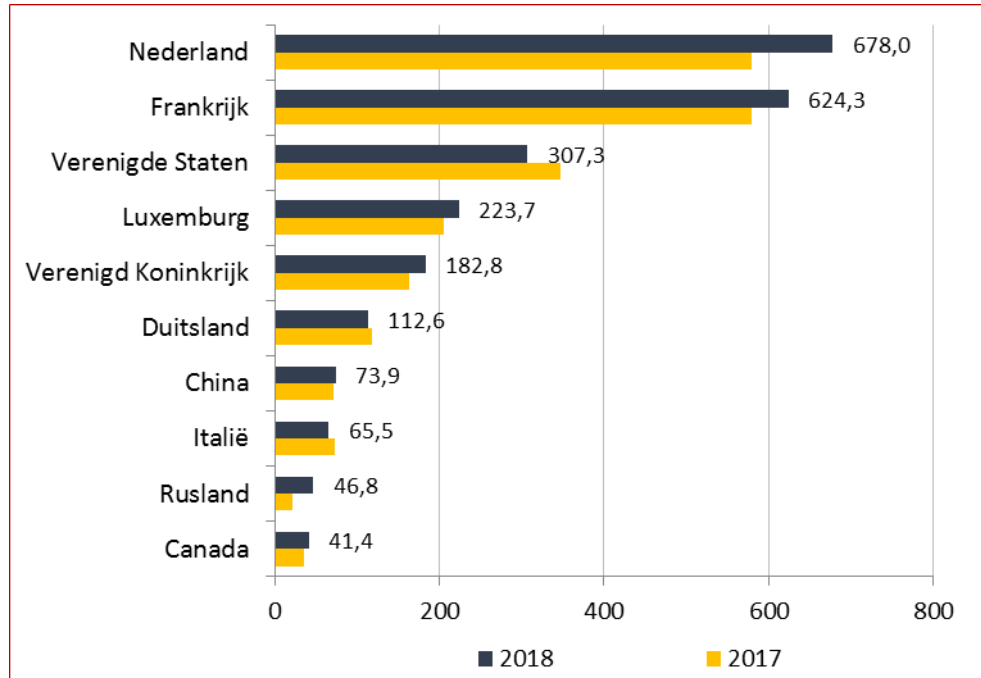
Vergeleken met het jaar ervoor nam de invoer verder af in 2018 voor de categorieën 11.04 “vervaardiging van andere niet-gedistilleerde gegiste dranken” (-38,2 %) en 11.05 “vervaardiging van bier” (-6,3 %). De invoer van categorie 11.06 “vervaardiging van mout” kende eveneens een daling in 2018 (-3,1 %) terwijl ze toegenomen was in 2017 (+5,9 %). Gelukkig voor de sector zag men voor verschillende categorieën die reeds in 2017 een stijging van hun invoer vertoonden, ook in 2018 een verdere stijging. Het betreft de categorieën 11.01 “productie van gedistilleerde alcoholische dranken” (+5,5 %), 11.02 “productie van wijn uit druiven” (+2 %) en 11.07 “vervaardiging van frisdranken en productie van mineraalwater en andere gebotteld water” (+6,3 %). Categorie 11.03 “vervaardiging van cider en van andere vruchtenwijnen” tot slot kende een stijging van haar invoer in 2018 (+38 %), die aanzienlijk lijkt maar te relativiseren is gezien het kleine relatieve belang van die categorie in het totaal van de sector “vervaardiging van dranken” (C11).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.6.3.3 Handelspartners bij de uitvoer

Grafiek 2-16. Voornaamste handelspartners bij de uitvoer in de vervaardiging van dranken (C11) in 2017 en 2018

(In miljoen euro)

Bron: INR (NBB).

In 2018 was de **Belgische uitvoer van de vervaardiging van dranken (C11) voornamelijk bestemd voor** Nederland (678 miljoen euro) en Frankrijk (624,3 miljoen euro), gevolgd door de Verenigde Staten (307,3 miljoen euro) als derde. Het relatief aandeel van de uitvoer van dranken (C11) naar die landen bedroeg respectievelijk 22 %, 20,3 % en 10 % van de uitvoer van dranken als geheel, dat is meer dan de helft (52,3 %) van de uitvoer van deze sector.

Het **Verenigd Koninkrijk** vormt daarnaast de 5e grootste afzetmarkt van de Belgische uitvoer van dranken. De uitvoer van dranken naar de Britse markt bedraagt 182,8 miljoen euro in 2018, goed voor een relatief aandeel in de uitvoer van dranken van 5,9 %. Ze kende een stijging met 12,2 % ten opzichte van 2017.

Onder de tien voornaamste afzetmarkten van de uitvoer van dranken van België in 2018 **situ-eren zich vier landen buiten de Europese Unie**. We noemden reeds de Verenigde Staten (307,3 miljoen euro) op de 3e plaats. We vinden ook, in mindere mate, China (73,9 miljoen euro), Rusland (46,8 miljoen euro) en Canada (41,4 miljoen euro), respectievelijk op de 7e, 9e en 10e plaats.

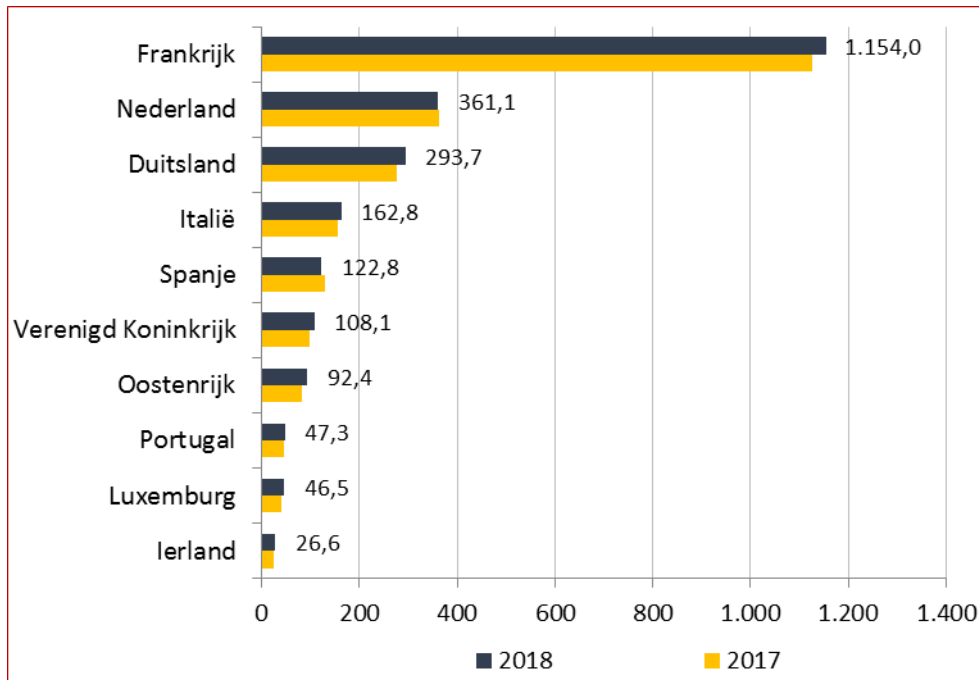
In 2018 doken Rusland en Canada overigens op in de rangschikking ten nadele van Vietnam (39,5 miljoen euro) en Nigeria (33,7 miljoen euro), die respectievelijk op de 9e en 10e plaats van de rangschikking stonden in 2017, en aan belang inboetten na een vermindering van de Belgische uitvoer van dranken naar die landen.

Ten opzichte van 2017 vertoonde de Belgische uitvoer van dranken (C11) een stijging voor de meeste landen van de top 10, met een opmerkelijke groei voor de uitvoer naar Rusland, welke meer dan verdubbelde (+112,1 %). Daarentegen nam de uitvoer van dranken af naar drie bestemmingen, namelijk de Verenigde Staten (-11,4 %), Duitsland (-4,6 %) en Italië (-9,3 %).

2.6.3.4 Handelspartners bij de invoer

Grafiek 2-17. Voornaamste handelspartners bij de invoer in de vervaardiging van dranken (C11) in 2017 en 2018

(In miljoen euro)

Bron: INR (NBB).

In 2018 voerde België **voornamelijk dranken in vanuit Frankrijk** (1,2 miljard euro), dat op zijn eentje goed is voor 45,1 % van de invoer van dranken. Nederland (361,1 miljoen euro) en Duitsland (293,7 miljoen euro), andere buurlanden van België, vullen het podium van leveranciers van deze sector voor België aan, met een relatief aandeel van respectievelijk 14,1 % en 11,5 %. De invoer van dranken uit deze drie landen is dan ook goed voor 70,7 % van de Belgische invoer van dranken.

Het **Verenigd Koninkrijk** staat op de 6e plaats als leverancier van de Belgische markt van dranken in 2018. De Belgische invoer van dranken vanuit het Verenigd Koninkrijk bedroeg 108,1 miljoen euro, goed voor 4,2 % van de Belgische invoer van de sector. De invoer van dranken uit het Verenigd Koninkrijk nam overigens toe met 11,3 % ten opzichte van 2017.

De **tien voornaamste handelspartners bij de invoer** van de sector vervaardiging van dranken (C11) in België in 2018 **maken alle deel uit van de Europese Unie**. Door een stijging van de invoer vanuit Ierland namelijk (26,6 miljoen euro in 2018 tegenover 24,8 miljoen euro in 2017) en een afname van de invoer vanuit Chili (24,6 miljoen euro in 2018 tegenover 25 miljoen euro in 2017) verloor dat laatste land een plaats in de rangschikking ten voordele van Ierland, waardoor Chili nu op de 11e plaats in de rangschikking komt.

Ten opzichte van 2017 stelt men slechts voor twee landen van de top 10 een daling vast, namelijk Nederland (-0,5 %) en Spanje (-4,7 %).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3. Bijlagen

Tabel 3-1. NACE-nomenclatuur van de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en van de vervaardiging van dranken (C11)

10	Vervaardiging van voedingsmiddelen	Industries alimentaires
101	Verwerking en conservering van vlees en vervaardiging van vleesproducten	Transformation et conservation de la viande; préparation de produits à base de viande
1011	Verwerking en conservering van vlees, exclusief vlees van gevogelte	Transformation et conservation de la viande de boucherie, à l'exclusion de la viande de volaille
1012	Verwerking en conservering van gevogelte	Transformation et conservation de la viande de volaille
1013	Vervaardiging van producten van vlees of van vlees van gevogelte	Préparation de produits à base de viande ou de viande de volaille
102	Verwerking en conservering van vis en van schaal- en weekdieren	Transformation et conservation de poisson, de crustacés et de mollusques
103	Verwerking en conservering van groenten en fruit	Transformation et conservation de fruits et de légumes
1031	Verwerking en conservering van aardappelen	Transformation et conservation de pommes de terre
1032	Vervaardiging van groente- en fruitsappen	Préparation de jus de fruits et de légumes
1039	Overige verwerking en conservering van groenten en fruit	Autre transformation et conservation de fruits et de légumes
104	Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	Fabrication d'huiles et de graisses végétales et animales
1041	Vervaardiging van oliën en vetten	Fabrication d'huiles et de graisses
1042	Vervaardiging van margarine en andere spijsvetten	Fabrication de margarine et de graisses comestibles similaires
105	Vervaardiging van zuivelproducten	Fabrication de produits laitiers
1051	Zuivelfabrieken en kaasmakerijen	Exploitation de laiteries et fabrication de fromage
1052	Vervaardiging van consumptie-ijs	Fabrication de glaces de consommation
106	Vervaardiging van maalterijproducten, zetmeel en zetmeelproducten	Travail des grains; fabrication de produits amylacés
1061	Vervaardiging van maalterijproducten	Travail des grains
1062	Vervaardiging van zetmeel en zetmeelproducten	Fabrication de produits amylacés
107	Vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren	Fabrication de produits de boulangerie-pâtisserie et de pâtes alimentaires
1071	Vervaardiging van brood en van vers banketbakkerswerk	Fabrication de pain et de pâtisserie fraîche
1072	Vervaardiging van beschuit en biscuit en van ander houdbaar banketbakkerswerk	Fabrication de biscuits, de biscottes et de pâtisseries de conservation
1073	Vervaardiging van macaroni, noedels, koeskoes en dergelijke deegwaren	Fabrication de pâtes alimentaires
108	Vervaardiging van andere voedingsmiddelen	Fabrication d'autres produits alimentaires
1081	Vervaardiging van suiker	Fabrication de sucre
1082	Vervaardiging van cacao, chocolade en suikerwerk	Fabrication de cacao, de chocolat et de produits de confiserie
1083	Verwerking van thee en koffie	Transformation du thé et du café
1084	Vervaardiging van specerijen, sauzen en kruiden	Fabrication de condiments et d'assaisonnements
1085	Vervaardiging van bereide maaltijden en schotels	Fabrication de plats préparés
1086	Vervaardiging van gehomogeniseerde voedingspreparaten en dieetvoeding	Fabrication d'aliments homogénéisés et diététiques
1089	Vervaardiging van andere voedingsmiddelen, n.e.g.	Fabrication d'autres produits alimentaires n.c.a.
109	Vervaardiging van diervoeders	Fabrication d'aliments pour animaux
1091	Vervaardiging van veevoerders	Fabrication d'aliments pour animaux de ferme
1092	Vervaardiging van voeders voor huisdieren	Fabrication d'aliments pour animaux de compagnie
11	Vervaardiging van dranken	Fabrication de boissons
1101	Vervaardiging van gedistilleerde dranken door distilleren, rectificeren en mengen	Production de boissons alcooliques distillées
1102	Vervaardiging van wijn uit druiven	Production de vin (de raisin)
1103	Vervaardiging van cider en van andere vruchtenwijnen	Fabrication de cidre et de vins d'autres fruits
1104	Vervaardiging van andere niet-gedistilleerde gegiste dranken	Production d'autres boissons fermentées non distillées
1105	Vervaardiging van bier	Fabrication de bière
1106	Vervaardiging van mout	Fabrication de malt
1107	Vervaardiging van frisdranken; productie van mineraalwater en ander gebotteld water	Industrie des eaux minérales et autres eaux embouteillées et des boissons rafraîchissantes

Bron: [Statbel](#).

Tabel 3-2. Uitsplitsing per productcategorie van de uitvoer voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

(In miljoen euro en verandering vergeleken met het jaar ervoor in %, tenzij anders vermeld)

Uitvoer	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	Aandeel van de sector in 2018
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	21.112,3	21.579,9	22.494,4	23.990,6	24.822,9	100%
		-0,2%	2,2%	4,2%	6,7%	3,5%	
Verwerking en conservering van vlees	10.1	3.754,0	3.790,4	3.804,8	4.060,4	4.072,4	16,4%
		-3,8%	1,0%	0,4%	6,7%	0,3%	
	10.11	2.297,5	2.282,5	2.283,6	2.482,4	2.392,6	9,6%
		-6,0%	-0,7%	0,0%	8,7%	-3,6%	
	10.12	715,5	736,5	733,6	759,5	862,1	3,5%
		0,8%	2,9%	-0,4%	3,5%	13,5%	
	10.13	741,0	771,3	787,6	818,5	817,7	3,3%
		-1,2%	4,1%	2,1%	3,9%	-0,1%	
Verwerking en conservering van vis en schaal en weekdieren	10.2	409,2	407,3	467,9	554,8	531,7	2,1%
		-3,6%	-0,5%	14,9%	18,6%	-4,2%	
Verwerking en conservering van groenten en fruit	10.3	3.650,6	3.737,8	4.042,9	4.170,9	4.420,3	17,8%
		2,6%	2,4%	8,2%	3,2%	6,0%	
	10.31	1.378,3	1.420,3	1.627,2	1.737,2	1.916,0	7,7%
		2,9%	3,0%	14,6%	6,8%	10,3%	
	10.32	393,7	387,5	408,8	399,9	436,1	1,8%
		-3,8%	-1,6%	5,5%	-2,2%	9,0%	
	10.39	1.878,6	1.930,0	2.006,9	2.033,8	2.068,2	8,3%
		3,8%	2,7%	4,0%	1,3%	1,7%	
Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	10.4	1.550,1	1.557,7	1.671,4	1.660,9	1.716,1	6,9%
		-12,3%	0,5%	7,3%	-0,6%	3,3%	
	10.41	970,6	965,8	1.066,0	1.060,7	1.131,1	4,6%
		-17,4%	-0,5%	10,4%	-0,5%	6,6%	
	10.42	579,4	591,9	605,4	600,2	585,1	2,4%
		-2,2%	2,2%	2,3%	-0,9%	-2,5%	
Vervaardiging van zuivelproducten	10.5	3.158,4	2.888,6	2.871,2	3.540,1	3.677,3	14,8%
		7,4%	-8,5%	-0,6%	23,3%	3,9%	
	10.51	2.884,2	2.576,4	2.546,7	3.200,9	3.330,1	13,4%
		6,7%	-10,7%	-1,2%	25,7%	4,0%	
	10.52	274,3	312,2	324,5	339,2	347,3	1,4%
		14,8%	13,8%	3,9%	4,5%	2,4%	
Vervaardiging van maalderijproducten, zetmeel en zetmeelproducten	10.6	1.626,5	1.659,3	1.783,6	1.861,2	1.826,0	7,4%
		-0,1%	2,0%	7,5%	4,4%	-1,9%	
	10.61	904,3	990,8	1.050,6	1.103,4	1.049,4	4,2%
		-1,5%	9,6%	6,0%	5,0%	-4,9%	
	10.62	722,3	668,5	733,0	757,9	776,6	3,1%
		1,7%	-7,4%	9,7%	3,4%	2,5%	
Vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren	10.7	1.451,5	1.523,9	1.606,0	1.655,2	1.799,7	7,3%
		0,6%	5,0%	5,4%	3,1%	8,7%	
	10.71	220,1	239,4	256,5	282,4	741,6	3,0%
		0,3%	8,8%	7,2%	10,1%	162,6%	
	10.72	1.158,9	1.203,3	1.264,5	1.284,6	959,1	3,9%
		1,1%	3,8%	5,1%	1,6%	-25,3%	
	10.73	72,6	81,2	84,9	88,3	99,0	0,4%
		-6,9%	11,9%	4,5%	4,0%	12,1%	
Vervaardiging van andere voedingsmiddelen	10.8	4.585,9	5.025,8	5.187,8	5.356,9	5.531,4	22,3%
		0,5%	9,6%	3,2%	3,3%	3,3%	
	10.81	273,0	263,3	244,1	316,1	385,5	1,6%
		2,0%	-3,5%	-7,3%	29,5%	22,0%	
	10.82	2.409,7	2.724,8	2.894,4	2.872,3	2.825,2	11,4%
		0,2%	13,1%	6,2%	-0,8%	-1,6%	
	10.83	270,2	299,3	302,4	315,1	296,0	1,2%
		-14,0%	10,8%	1,0%	4,2%	-6,1%	
	10.84	322,8	348,6	350,0	372,3	394,7	1,6%
		3,2%	8,0%	0,4%	6,4%	6,0%	
	10.85	582,7	596,1	596,5	630,7	659,0	2,7%
		9,2%	2,3%	0,1%	5,7%	4,5%	
	10.86	83,0	72,5	66,9	71,6	105,0	0,4%
		35,4%	-12,6%	-7,7%	7,0%	46,6%	
	10.89	644,6	721,2	733,3	778,7	866,1	3,5%
		-3,9%	11,9%	1,7%	6,2%	11,2%	
Vervaardiging van diervoeders	10.9	926,0	989,1	1.059,0	1.130,1	1.248,1	5,0%
		0,8%	6,8%	7,1%	6,7%	10,4%	
	10.91	821,4	868,1	938,5	989,4	1.091,1	4,4%
		-0,5%	5,7%	8,1%	5,4%	10,3%	
	10.92	104,6	121,1	120,6	140,8	157,0	0,6%
		12,3%	15,7%	-0,4%	16,8%	11,6%	

Bron: INR (NBB).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 3-3. Uitsplitsing per productcategorie van de invoer voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

(In miljoen euro en verandering vergeleken met het jaar ervoor in %, tenzij anders vermeld)

Invoer	NACE-code	2014	2015	2016	2017	2018	Aandeel van de sector in 2018
Vervaardiging van voedingsmiddelen	10	15.797,7	15.842,6	16.652,2	17.829,4	17.707,8	100%
		1,5%	0,3%	5,1%		-0,7%	
Verwerking en conservering van vlees	10.1	2.042,8	2.074,6	2.091,5	2.203,8	2.252,9	12,7%
		1,9%	1,6%	0,8%		2,2%	
	10.11	958,1	979,6	968,1	1.045,9	1.032,5	5,8%
		0,5%	2,2%	-1,2%		-1,3%	
	10.12	420,1	402,8	409,3	445,8	478,3	2,7%
		14,1%	-4,1%	1,6%		7,3%	
	10.13	664,7	692,3	714,1	712,1	742,1	4,2%
		-2,7%	4,2%	3,2%		4,2%	
Verwerking en conservering van vis en schaal en weekdieren	10.2	1.099,5	1.068,4	1.170,6	1.293,3	1.247,6	7,0%
		8,8%	-2,8%	9,6%		-3,5%	
Verwerking en conservering van groenten en fruit	10.3	1.848,2	1.970,6	2.046,0	2.003,5	2.157,3	12,2%
		1,7%	6,6%	3,8%		7,7%	
	10.31	146,7	169,4	149,5	192,3	193,8	1,1%
		8,7%	15,4%	-11,7%		0,8%	
	10.32	461,5	442,4	448,6	365,0	497,7	2,8%
		-1,6%	-4,1%	1,4%		36,4%	
	10.39	1.240,0	1.358,8	1.447,9	1.446,2	1.465,7	8,3%
		2,2%	9,6%	6,6%		1,3%	
Vervaardiging van plantaardige en dierlijke oliën en vetten	10.4	2.023,9	1.945,2	1.940,5	2.070,2	1.928,2	10,9%
		-7,4%	-3,9%	-0,2%		-6,9%	
	10.41	1.930,6	1.849,3	1.843,9	1.973,5	1.834,7	10,4%
		-7,8%	-4,2%	-0,3%		-7,0%	
	10.42	93,3	95,9	96,6	96,7	93,5	0,5%
		-0,1%	2,8%	0,8%		-3,3%	
Vervaardiging van zuivelproducten	10.5	3.074,7	2.850,4	2.931,4	3.560,3	3.510,3	19,8%
		4,8%	-7,3%	2,8%		-1,4%	
	10.51	2.968,6	2.727,0	2.795,8	3.415,8	3.361,6	19,0%
		4,4%	-8,1%	2,5%		-1,6%	
	10.52	106,2	123,4	135,6	144,5	148,6	0,8%
		17,5%	16,3%	9,8%		2,9%	
Vervaardiging van malderijproducten, zetmeel en zetmeelproducten	10.6	989,0	959,1	1.053,2	1.081,0	1.071,4	6,1%
		-8,6%	-3,0%	9,8%		-0,9%	
	10.61	577,3	620,0	653,5	674,6	683,1	3,9%
		-5,9%	7,4%	5,4%		1,3%	
	10.62	411,7	339,1	399,7	406,4	388,4	2,2%
		-12,2%	-17,6%	17,9%		-4,4%	
Vervaardiging van bakkerijproducten en deegwaren	10.7	872,6	908,7	963,9	981,0	982,2	5,5%
		1,7%	4,1%	6,1%		0,1%	
	10.71	200,4	223,6	246,9	252,3	462,9	2,6%
		-1,6%	11,6%	10,4%		83,4%	
	10.72	602,0	604,6	633,1	646,2	422,7	2,4%
		2,5%	0,4%	4,7%		-34,6%	
	10.73	70,2	80,4	84,0	82,5	96,6	0,5%
		4,5%	14,6%	4,4%		17,1%	
Vervaardiging van andere voedingsmiddelen	10.8	3.120,0	3.338,7	3.673,4	3.792,9	3.708,6	20,9%
		6,6%	7,0%	10,0%		-2,2%	
	10.81	359,0	293,5	349,3	450,4	371,6	2,1%
		-4,7%	-18,2%	19,0%		-17,5%	
	10.82	1.345,4	1.576,8	1.777,4	1.721,4	1.691,8	9,6%
		19,5%	17,2%	12,7%		-1,7%	
	10.83	228,0	256,9	262,7	280,7	264,6	1,5%
		-1,8%	12,7%	2,3%		-5,7%	
	10.84	234,6	249,1	274,5	274,4	271,4	1,5%
		4,9%	6,2%	10,2%		-1,1%	
	10.85	308,0	308,3	331,1	369,2	393,0	2,2%
		2,8%	0,1%	7,4%		6,4%	
	10.86	78,2	77,1	71,4	74,4	82,4	0,5%
		6,6%	-1,4%	-7,4%		10,8%	
	10.89	566,7	576,9	607,2	622,4	633,7	3,6%
		-4,9%	1,8%	5,2%		1,8%	
Vervaardiging van diervoeders	10.9	727,0	726,9	781,7	843,4	849,4	4,8%
		-1,9%	0,0%	7,5%		0,7%	
	10.91	491,0	484,4	524,2	572,6	588,2	3,3%
		-3,0%	-1,4%	8,2%		2,7%	
	10.92	236,0	242,5	257,5	270,8	261,2	1,5%
		0,4%	2,8%	6,2%		-3,5%	

Bron: INR (NBB).

Tabel 3-4. Handelsbalansen per productcategorie voor de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10)

(In miljoen euro)

NACE-code	Handelsstroom	2014	2015	2016	2017	2018	Relatief gewicht 2018
10	Handelsbalans	5.314,6	5.737,3	5.842,2	6.161,3	7.115,1	-
	Uitvoer	21.112,3	21.579,9	22.494,4	23.990,6	24.822,9	100%
	Invoer	15.797,7	15.842,6	16.652,2	17.829,4	17.707,8	100%
waarvan :							
10.1	Handelsbalans	1.711,2	1.715,8	1.713,3	1.856,7	1.819,5	-
	Uitvoer	3.754,0	3.790,4	3.804,8	4.060,4	4.072,4	16,4%
	Invoer	2.042,8	2.074,6	2.091,5	2.203,8	2.252,9	12,7%
10.11	Handelsbalans	1.339,4	1.303,0	1.315,5	1.436,5	1.360,1	-
	Uitvoer	2.297,5	2.282,5	2.283,6	2.482,4	2.392,6	9,6%
	Invoer	958,1	979,6	968,1	1.045,9	1.032,5	5,8%
10.12	Handelsbalans	295,4	333,8	324,3	313,8	383,8	-
	Uitvoer	715,5	736,5	733,6	759,5	862,1	3,5%
	Invoer	420,1	402,8	409,3	445,8	478,3	2,7%
10.13	Handelsbalans	76,4	79,0	73,5	106,4	75,6	-
	Uitvoer	741,0	771,3	787,6	818,5	817,7	3,3%
	Invoer	664,7	692,3	714,1	712,1	742,1	4,2%
10.2	Handelsbalans	-690,3	-661,1	-702,7	-738,5	-715,9	-
	Uitvoer	409,2	407,3	467,9	554,8	531,7	2,1%
	Invoer	1.099,5	1.068,4	1.170,6	1.293,3	1.247,6	7,0%
10.3	Handelsbalans	1.802,4	1.767,2	1.996,9	2.167,4	2.263,0	-
	Uitvoer	3.650,6	3.737,8	4.042,9	4.170,9	4.420,3	17,8%
	Invoer	1.848,2	1.970,6	2.046,0	2.003,5	2.157,3	12,2%
10.31	Handelsbalans	1.231,6	1.251,0	1.477,7	1.544,9	1.722,1	-
	Uitvoer	1.378,3	1.420,3	1.627,2	1.737,2	1.916,0	7,7%
	Invoer	146,7	169,4	149,5	192,3	193,8	1,1%
10.32	Handelsbalans	-67,8	-55,0	-39,8	34,9	-61,6	-
	Uitvoer	393,7	387,5	408,8	399,9	436,1	1,8%
	Invoer	461,5	442,4	448,6	365,0	497,7	2,8%
10.39	Handelsbalans	638,6	571,2	559,0	587,5	602,5	-
	Uitvoer	1.878,6	1.930,0	2.006,9	2.033,8	2.068,2	8,3%
	Invoer	1.240,0	1.358,8	1.447,9	1.446,2	1.465,7	8,3%
10.4	Handelsbalans	-473,8	-387,5	-269,1	-409,3	-212,1	-
	Uitvoer	1.550,1	1.557,7	1.671,4	1.660,9	1.716,1	6,9%
	Invoer	2.023,9	1.945,2	1.940,5	2.070,2	1.928,2	10,9%
10.41	Handelsbalans	-959,9	-883,5	-777,9	-912,8	-703,6	-
	Uitvoer	970,6	965,8	1.066,0	1.060,7	1.131,1	4,6%
	Invoer	1.930,6	1.849,3	1.843,9	1.973,5	1.834,7	10,4%
10.42	Handelsbalans	486,1	496,0	508,8	503,5	491,6	-
	Uitvoer	579,4	591,9	605,4	600,2	585,1	2,4%
	Invoer	93,3	95,9	96,6	96,7	93,5	0,5%
10.5	Handelsbalans	83,7	38,2	-60,2	-20,1	167,1	-
	Uitvoer	3.158,4	2.888,6	2.871,2	3.540,1	3.677,3	14,8%
	Invoer	3.074,7	2.850,4	2.931,4	3.560,3	3.510,3	19,8%
10.51	Handelsbalans	-84,4	-150,6	-249,1	-214,9	-31,6	-
	Uitvoer	2.884,2	2.576,4	2.546,7	3.200,9	3.330,1	13,4%
	Invoer	2.968,6	2.727,0	2.795,8	3.415,8	3.361,6	19,0%
10.52	Handelsbalans	168,1	188,8	188,9	194,8	198,6	-
	Uitvoer	274,3	312,2	324,5	339,2	347,3	1,4%
	Invoer	106,2	123,4	135,6	144,5	148,6	0,8%
10.6	Handelsbalans	637,5	700,2	730,4	780,3	754,5	-
	Uitvoer	1.626,5	1.659,3	1.783,6	1.861,2	1.826,0	7,4%
	Invoer	989,0	959,1	1.053,2	1.081,0	1.071,4	6,1%
10.61	Handelsbalans	327,0	370,8	397,0	428,8	366,3	-
	Uitvoer	904,3	990,8	1.050,6	1.103,4	1.049,4	4,2%
	Invoer	577,3	620,0	653,5	674,6	683,1	3,9%
10.62	Handelsbalans	310,5	329,4	333,3	351,5	388,3	-
	Uitvoer	722,3	668,5	733,0	757,9	776,6	3,1%
	Invoer	411,7	339,1	399,7	406,4	388,4	2,2%
10.7	Handelsbalans	578,9	615,2	642,1	674,2	817,5	-
	Uitvoer	1.451,5	1.523,9	1.606,0	1.655,2	1.799,7	7,3%
	Invoer	872,6	908,7	963,9	981,0	982,2	5,5%
10.71	Handelsbalans	19,7	15,7	9,7	30,1	278,7	-
	Uitvoer	220,1	239,4	256,5	282,4	741,6	3,0%
	Invoer	200,4	223,6	246,9	252,3	462,9	2,6%
10.72	Handelsbalans	556,9	598,7	631,5	638,4	536,4	-
	Uitvoer	1.158,9	1.203,3	1.264,5	1.284,6	959,1	3,9%
	Invoer	602,0	604,6	633,1	646,2	422,7	2,4%
10.73	Handelsbalans	2,4	0,8	0,9	5,8	2,4	-
	Uitvoer	72,6	81,2	84,9	88,3	99,0	0,4%
	Invoer	70,2	80,4	84,0	82,5	96,6	0,5%

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

NACE-code	Handelsstroom	2014	2015	2016	2017	2018	Relatief gewicht 2018
10.8	Handelsbalans	1.465,9	1.687,1	1.514,3	1.564,0	1.822,8	-
	Uitvoer	4.585,9	5.025,8	5.187,8	5.356,9	5.531,4	22,3%
	Invoer	3.120,0	3.338,7	3.673,4	3.792,9	3.708,6	20,9%
10.81	Handelsbalans	-86,1	-30,3	-105,1	-134,3	13,9	-
	Uitvoer	273,0	263,3	244,1	316,1	385,5	1,6%
	Invoer	359,0	293,5	349,3	450,4	371,6	2,1%
10.82	Handelsbalans	1.064,2	1.148,0	1.117,0	1.150,9	1.133,3	-
	Uitvoer	2.409,7	2.724,8	2.894,4	2.872,3	2.825,2	11,4%
	Invoer	1.345,4	1.576,8	1.777,4	1.721,4	1.691,8	9,6%
10.83	Handelsbalans	42,2	42,4	39,7	34,5	31,3	-
	Uitvoer	270,2	299,3	302,4	315,1	296,0	1,2%
	Invoer	228,0	256,9	262,7	280,7	264,6	1,5%
10.84	Handelsbalans	88,2	99,5	75,6	97,9	123,3	-
	Uitvoer	322,8	348,6	350,0	372,3	394,7	1,6%
	Invoer	234,6	249,1	274,5	274,4	271,4	1,5%
10.85	Handelsbalans	274,7	287,8	265,5	261,4	266,0	-
	Uitvoer	582,7	596,1	596,5	630,7	659,0	2,7%
	Invoer	308,0	308,3	331,1	369,2	393,0	2,2%
10.86	Handelsbalans	4,8	-4,5	-4,5	-2,8	22,6	-
	Uitvoer	83,0	72,5	66,9	71,6	105,0	0,4%
	Invoer	78,2	77,1	71,4	74,4	82,4	0,5%
10.89	Handelsbalans	77,9	144,3	126,2	156,3	232,4	-
	Uitvoer	644,6	721,2	733,3	778,7	866,1	3,5%
	Invoer	566,7	576,9	607,2	622,4	633,7	3,6%
10.9	Handelsbalans	199,0	262,2	277,3	286,7	398,7	-
	Uitvoer	926,0	989,1	1.059,0	1.130,1	1.248,1	5,0%
	Invoer	727,0	726,9	781,7	843,4	849,4	4,8%
10.91	Handelsbalans	330,3	383,7	414,3	416,7	502,9	-
	Uitvoer	821,4	868,1	938,5	989,4	1.091,1	4,4%
	Invoer	491,0	484,4	524,2	572,6	588,2	3,3%
10.92	Handelsbalans	-131,4	-121,5	-137,0	-130,0	-104,2	-
	Uitvoer	104,6	121,1	120,6	140,8	157,0	0,6%
	Invoer	236,0	242,5	257,5	270,8	261,2	1,5%

Bron: INR (NBB).

Tabel 3-5. Handelsbalansen per productcategorie voor de drankenindustrie (C11)

(In miljoen euro)

NACE-code	Handelsstroom	2014	2015	2016	2017	2018	Relatief gewicht 2018
11	Handelsbalans	24,5	82,0	189,7	335,0	517,1	-
	Uitvoer	2.333,1	2.454,0	2.573,5	2.829,6	3.076,7	100%
	Invoer	2.308,6	2.372,0	2.383,8	2.494,6	2.559,6	100%
11.01	Handelsbalans	-133,8	-168,7	-103,0	-95,0	-53,1	-
	Uitvoer	153,0	169,8	204,9	257,8	319,2	10,4%
	Invoer	286,8	338,5	307,8	352,9	372,3	14,5%
11.02	Handelsbalans	-883,8	-835,1	-783,2	-820,3	-806,3	-
	Uitvoer	97,6	103,9	102,4	107,5	139,8	4,5%
	Invoer	981,5	939,1	885,7	927,8	946,1	37,0%
11.03	Handelsbalans	33,2	32,4	37,3	40,8	38,9	-
	Uitvoer	41,5	41,0	47,5	49,4	50,8	1,7%
	Invoer	8,4	8,6	10,1	8,6	11,9	0,5%
11.04	Handelsbalans	-44,0	-43,4	-35,3	-35,7	-15,4	-
	Uitvoer	8,0	8,7	6,2	5,4	10,0	0,3%
	Invoer	52,0	52,1	41,6	41,1	25,4	1,0%
11.05	Handelsbalans	848,8	975,6	1.095,6	1.281,0	1.337,9	-
	Uitvoer	996,7	1.133,0	1.286,2	1.457,0	1.502,7	48,8%
	Invoer	147,9	157,4	190,5	176,0	164,8	6,4%
11.06	Handelsbalans	223,2	185,1	182,2	148,8	186,9	-
	Uitvoer	343,2	309,2	294,6	267,8	302,2	9,8%
	Invoer	120,0	124,1	112,4	119,0	115,3	4,5%
11.07	Handelsbalans	-19,1	-63,8	-203,9	-184,7	-171,7	-
	Uitvoer	693,0	688,5	631,7	684,7	752,1	24,4%
	Invoer	712,1	752,3	835,6	869,3	923,7	36,1%

Bron: INR (NBB).

Tabel 3-6. Voornaamste economische indicatoren in de vervaardiging van voedingsmiddelen (C10) en de vervaardiging van dranken (C11)

		C10				C11			
		2017	2018	Laatst beschikbare trimester		2017	2018	Laatst beschikbare trimester	
Conjunctuurcurve	Gemiddelde index - Seizoengezuiverde brutobreeks	-1,1	-2,0	2,4	2018-IV	-1,1	-2,0	2,4	2018-IV
Omzet	In miljoen euro	46.253,5	45.586,4	12.069,8	2018-IV	5.966,0	6.222,1	1.572,1	2018-IV
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,1%	-1,4%	2,8%		6,3%	4,3%	5,3%	
Productie	Gemiddelde index (2010=100)	104,2	105,2	110,4	2018-IV	117,0	118,6	108,1	2018-IV
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	2,0%	1,0%	-0,9%		5,0%	1,4%	-3,0%	
Afzetprijs	Gemiddelde index (2010=100)	105,0	106,3	107,2	2018-IV	103,5	105,8	106,5	2018-IV
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,9%	1,2%	0,7%		1,7%	2,2%	2,2%	
Investerings	In miljoen euro	1.368,7	1.287,4	357,9	2018-IV	393,8	356,3	122,9	2018-IV
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	11,2%	-5,9%	-4,6%		-3,5%	-9,5%	5,4%	
Bezettingsgraad (C10+C11)	Gemiddelde graad	77,3	79,9	79,5	2018-IV	-	-	-	-
Tewerkstelling	Arbeidsplaatsen	80.931	82.105	82451	2018-II	10.102	10.508	10.561	2018-II
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	0,9%	2,0%	1,9%		1,6%	3,1%	3,0%	
Tijdelijke werkloosheid (C10+C11)	Personen	3.560	4.148	3.886	2018-II	-	-	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-9,2%	16,5%	-	-	-	-	-	-
Oprichtingen	Aantal bedrijven	513	-	-	-	120	-	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	8,2%	-	-	-	1,7%	-	-	-
Stopzettingen	Aantal bedrijven	466	-	-	-	30	-	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	18,0%	-	-	-	42,9%	-	-	-
Faillissementen	Aantal bedrijven	106	107	-	-	4	2	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	2,91%	0,9%	-	-	-	-50,0%	-	-
Banenverlies	Personen	345	309	-	-	1	0	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-37,4%	-10,4%	-	-	-	-	-	-
Uitvoer	In miljoen euro	23.990,6	24.822,9	-	-	2.829,6	3.076,7	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-	3,5%	-	-	0,0%	8,7%	-	-
Invoer	In miljoen euro	17.829,4	17.707,8	-	-	2.494,6	2.559,6	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-	-0,7%	-	-	0,0%	2,6%	-	-
Handelssaldo	In miljoen euro	6.161,3	7.115,1	-	-	335,0	517,1	-	-
	Wijziging t.o.v. voorgaand jaar	-	15,5%	-	-	0,0%	54,4%	-	-

* gemiddelde van de beschikbare gegevens.

Bron: Statbel, NBB (NBB.stat), RSZ, RVA, Eurostat.